

Lunds universitet
Historiska institutionen
HIS K01
Seminarieledare: Yvonne Maria Werner
Handledare: Ulrika Holgersson
Datum och plats: 3/5-2012, Lund

LUNDS
UNIVERSITET

Kungahuset i veckopressen

**En studie av feminisering av kungahuset från
1950 till idag**

Simon Fransson

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Syfte och frågeställning.....	4
Källmaterial och avgränsningar.....	5
Teoretiska perspektiv och metod.....	6
Forskningsöversikt.....	10
Historisk bakgrund.....	15
Kungahuset.....	15
Veckotidningar.....	16
Kungahuset och veckopressen.....	18
1950: Prinsessan Sibylla i centrum.....	18
1965: Veckopressen positiv till kungahuset.....	21
1980: <i>Svensk Damtidning</i> och drottning Silvias garderob.....	25
1995: Kronprinsessan Victoria börjar ta över.....	29
2010: Medialiseringen av kungahuset.....	36
Resultat.....	46
Källförteckning.....	49
Tryckta Källor.....	49
Litteratur.....	49
Internet.....	50

Inledning

Sverige är en konstitutionell arvmonarki. Det betyder att Sveriges kung eller drottning är statschef. Detta ämbete, som sedan Västerås arvförening 1544 ärvs vidare, är i Sverige av representativ och ceremoniell art. Successionsordningen är en del av Sveriges grundlag, vilken ändrades 1980 så att även kvinnliga arvtagare har rätt att ärva tronen.

Trots den representativa art som statschefämbetet innehar har monarkin i Sverige traditionellt haft ett mycket starkt stöd hos svenskarna. Kanske är det just på grund av att ämbetet inte innehar någon verklig politisk makt som det fortfarande finns kvar. Att i en demokrati ärva politisk makt är något paradoxalt. Den svenska kungafamiljen innehar en särställning i det svenska samhället. Kungahuset har inte längre någon politisk makt men är inte heller civilt.

Men alla är inte lika förtjusta i kungahuset, eller dess roll i det svenska samhället. Röster har höjts för att avskaffa monarkin i Sverige, bland annat finns Republikanska Föreningen som arbetar för att införa republik i Sverige. Denna förening innehar för närvarande (24/2-12) 9400 medlemmar.¹ Tanken att man kan födas till ett ämbete utan att själv ha förtjänat det eller blivit vald till det är för många främmande. Men trots det har monarkin ett starkt stöd i Sverige.

Kungahusets främsta kommunikationsväg med Sveriges befolkning är via media. Media har i sin tur alltid visat ett stort intresse för att rapportera om kungahuset. Det är inte bara ”skvallerpressen” och veckotidningar som visar ett stort intresse för kungafamiljen utan även andra media. Ett exempel är SVT som direktsände bland annat kronprinsessan Victorias bröllop. I morgonsoffa efter morgonsoffa har det diskuterats om kungahuset. Den senaste tiden har framförallt tre områden stått i fokus. Förutom bröllopet är det: födelsen av prinsessan Estelle, 23 februari 2012, och boken *Carl XVI Gustaf – Den motvillige monarken* som släpptes i november 2010.²

En av dessa tre händelser skiljer sig åt från de andra. Det är boken *Carl XVI Gustaf – Den motvillige monarken* vilken är en biografi över kung Carl XVI Gustaf skriven av Thomas Sjöberg, Deanne Rauscher och Tove Meyer. Denna bok startade ett mediedrev mot en

---

¹ <http://repf.se/nyheter/nya-medlemmar-strommar-in-7768998>, hämtat den 5 mars 2012

² Sjöberg, Thomas, Rauscher, Deanne & Meyer, Tove, *Den motvillige monarken*, Stockholm, 2010

svensk regent utan sitt like. Det rapporterades stadigt om kungens påstådda besök på strippklubbar och hans otrohetsaffärer. Ett nytt ord har lagts till i Språkrådets ordlista, ”Kaffeflicka”, efter denna boks utkomst. Det betyder: ”ung kvinna som bjuds in ”som något sött till kaffet” på en herrmiddag...”³. Det som skiljer denna bok och den mediala uppmärksamhet som följde från de andra två stora mediehändelserna de senaste åren, var att detta var negativ publicitet. Men *Carl XVI Gustaf – Den motvillige monarken* har i sig kritiserats av bland annat Dick Harrison som kritiserat författarna för att den inte källhänvisade eller bevisar sina påståenden om kungen.⁴

Denna bok och de ”skandaler” som offentliggjorts, sanna eller bara påstådda, fick mig att fundera på vad man kan och inte kan skriva om en monark. Jag ställer mig själv frågan, hur har kungen presenterats i media tidigare? Vad har ansetts intressant att rapportera om kungahuset och hur har man valt att presentera kungafamiljen? Jag frågar mig också om ändringen av successionsordningen har påverkat presentationen av kungahuset i veckopressen enligt teorin om feminisering. Teorin om feminisering går ut på att när kvinnor kommer in på ett yrke sjunker statusen för sagda yrke, något som kommer att diskuteras utförligare senare i uppsatsen.

Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur veckopressen har presenterat det svenska kungahuset från 1950 till 2010. Uppsatsen kommer att ha den ändrade successionsordningen 1980 som utgångspunkt och undersöka veckopressen, med nedslag trettio och femton år före och efter denna händelse. De frågor som jag vill besvara är:

- Hur skildras kungen/kungahuset i svensk veckopress under dessa nedslag? Kan man se någon förändring i framställningen?
- Vilka händelser väljer man att skriva om, personliga eller ämbetsmässiga? Är man kritiskt inställd till vad kungligheter gör eller inte?
- Vilka skillnader i kungahusets status kan ses efter den ändrade successionsordningen 1980 i svensk veckopress?

---

³ [Nyord 2010](#)" (pdf), Språkrådet. Hämtat den 5 mars 2012.

⁴ http://www.svd.se/kultur/litteratur/samma-argument-som-under-haxprocesserna_5640673.svd hämtat den 5 mars 2012

- Vilka medlemmar av kungahuset väljer tidningarna att fokusera på och förändras det under undersökningsperioden?

Källmaterial och avgränsningar

Jag kommer att använda mig av svenska veckotidningar som källmaterial. Veckotidningar brukar vanligtvis delas upp i tre olika kategorier. De är familjetidningar, damtidningar och herrtidningar. Ibland lägger man även till ungdomstidningar. De kategorier av veckotidningar som är aktuella för min undersökning är damtidningar och veckotidningar eftersom de oftast behandlar kungligheter. Herrtidningar har traditionellt behandlat kvinnobilder, sport och erotik, varför jag valt att ej ta med dem i min undersökning.⁵

I sin bok *Den svenska pressens historia* skriver Lars-Åke Engblom, Sverker Jonsson och Karl Erik Gustafsson: "Familjetidningarna handlade i högre grad om »den vanliga människan«, medan fixeringen vid kända personer var större i damtidningarna."⁶ Engblom, Jonsson och Gustafsson menar dock att det från 1950-talet inte är meningsfullt att dela på kategorierna familjetidning och kvinnotidning. De menar att familjetidningar har blivit kvinnotidningar.⁷ Därför har jag valt att plocka tidningar från båda dessa kategorier i min analys. Jag har valt att undersöka de tre tidningarna *Året runt*, *Svensk Damtidning* och *Hemmets Journal*. Av dessa räknas *Svensk Damtidning* som en damtidning medan de andra två betraktas som familjetidningar.

Året Runt grundades av Åhlén & Åkerlunds förlag (nuvarande Bonnier Tidskrifter) 1946. Den har under decennier varit en av Sveriges marknadsledande veckotidning med upplagor nära en halv miljon, vilka dock sjunkit på senare tid (2010 var upplagan cirka etthundrasextiotusen exemplar).⁸

Svensk Damtidning grundades av Hans Pettersson 1889, tidningen räknas till underkategorin *damtidning*. Under 1970- och 80-talen ändrade *Svensk Damtidning* karaktär och började koncentrera sig mer på bilder och kändisreportage. Tidningen hade 2010 en

⁵ Bernow, Roger, & Österman, Torsten, *svensk Veckopress 1920-1975*, Stockholm 1978, s. 44, 114 Se även Engblom, Lars-Åke, Jonsson, Sverker & Gustafsson, Karl, *Den svenska pressens historia IV - Bland andra massmedier (efter 1945)*, Red. Gustafsson, Karl Erik, Rydén, Per, Stockholm 2002 s. 201-204

⁶ Engblom, Jonsson & Gustafsson, 2002 s. 198

⁷ Engblom, Jonsson & Gustafsson, 2002 s. 197ff. Se även Bernow & Österman 1978 s. 126

⁸ Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/%C3%A5ret-runt>, hämtat 4/4-2012

upplaga på cirka etthundrafemtio tusen exemplar.⁹ Idag inriktar sig tidningen på att främst skriva om kungligheter.

Hemmets Journal grundades som en svensk version av danska Hjemmet 1921. Tidningen räknas till underkategorin *familjetidning* och gick sedan 1970-talet från att domineras av följetonger och reportage av berömdheter till mer vardagsnära och realistiska reportage. Tidningen hade 2010 en upplaga på cirka tvåhundra tusen exemplar.¹⁰

Veckotidningarna är utvalda efter följande kriterium;

- Utkommer en gång per vecka.
- Är klassificerade som en damtidning eller en familjetidning.
- Utkommit sedan 1950 och är fortfarande verksamma.

För att få en så representativ och bred bild som möjligt kommer jag att göra nedslag. Jag kommer att utgå från 1980 och göra nedslag trettio och femton år före och efter, alltså 1950, 1965, 1980, 1995 och 2010. Jag kommer kontrollera alla nummer i maj och oktober vart femtonde år på de tre tidningar. När jag gör mina nedslag kommer jag att analysera texter och bilder. Jag kommer bara att analysera det som skrivs om det svenska kungahuset, inte kungligheter från andra länder. När jag beställde fram veckotidningar bläddrade jag igenom ett par årgångar i sin helhet för att kontrollera att de två månader jag valt att analysera var representativa för hela året. Jag fann att så var fallet, även om det krävs ett större källmaterial för att dra några säkra slutsatser ger min undersökning tydliga indikationer.

Teoretiska perspektiv och metod

Jag kommer att använda mig av den teoretiska infallsvinkeln *feminisering* för min analys. Enligt historikern Anders Ottosson syftar feministiskt orienterad vetenskap till att korrigera den asymmetri som råder mellan könen vad gäller status, makt, inflytande och resurser. Att mäns och kvinnors arbete värderas olika och att de arbetar inom olika yrken är enligt Ottosson genom ett feministiskt synsätt en mänsklig kulturprodukt. Ottosson menar att hela arbetsmarknaden bärs upp av sociala konstruktioner. Han menar att dessa utgör och befäster den rådande könsarbetsdelningen och därmed maktförhållandet mellan könen.¹¹ Om man

---

⁹ Nationalencyklopedin, http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/svensk-damtidning?i_h_word=svenk%20damtidning, hämtat 4/4-2012

¹⁰ Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/hemmets-journal> hämtat 4/4-2012

¹¹ Ottosson, Andreas, "Avmaskulinisering. Ett alternativ till omkodning av kön?", *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, nr 1-2 2004, s.81f

slår upp *feminisering* i ett uppslagsverk står det att det är en kvantitativ ökning av andelen kvinnor inom ett ”verksamhetsområde”. Det står också att feminisering sammanhänger med en hierarkisk ordning av arbetet där kvinnor är i en underordnade positioner, exempelvis lönemässigt.¹²

När man diskuterar *feminisering* menar Ottosson att kan man se på det med olika antaganden (postulat). Det första innebär att ”[...] en ökad andel kvinnor leder till en degradering, dvs att yrket tappar i anseende på grund av att kvinnor och kvinnors arbete värderas lägre.” Till antagandet hör att när kvinnor tar sig in på ett yrke kommer det att åtföljas av motståndsstrategier från män. Det andra antagandet (postulatet) som man, enligt Ottosson, kan utgå ifrån är att feminisering av ett yrke är resultatet och inte orsaken av en degradering. När en degradering skett tenderar män att gå över till högre tekniskt kunnande, administrativa tjänster eller på annat sätt ”fly” yrket. Då sker en feminisering och kvinnor tar över de okvalificerade arbetsmomenten. På detta sätt hålls en form av kvinnlig underordning kvar. Detta synsätt passar inte in i min undersökning. Att vara monark är inget vanligt yrke och ingenting som män ”flyr” ifrån. På grund av den anledningen kommer jag att förhålla mig till feminiseringsteorin som den uttrycks i det första postulatet (antagandet). Jag kommer alltså att använda mig av den vanligaste betydelsen av feminisering som menar att det sker en degradering av ett yrke med kvinnors intåg på sagda yrke.¹³ Det intressanta i min studie är att se om man, via presentationen av kungahuset i veckopressen, kan se spår av feminisering.

För att förstå teorin och mitt förhållningssätt i analysen krävs en förklaring till begreppet *status*. Jag kommer förhålla mig till status som Weber gör i tolkning av Holgersson. Holgersson översätter den tyske sociologen och filosofen Max Webers text i *Ekonomi och samhälle* följande:

I motsats till den rent ekonomiskt bestämda ”klassituationen”, vill vi som en *statussituation* beteckna varje typisk komponent i människans liv som bestäms av en specifik, positiv eller negativ, social uppskattning av *ära* [...] Till innehållet uttrycks

---

¹² Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/feminisering/168219>, hämtat 19/4-2012

¹³ Ottosson 2004, s. 82f, citat s.82

statusära normalt av det faktum att över allt annat förväntas en specifik *livsstil* från alla dem som förväntas höra till cirkeln.¹⁴

Holgersson sammanfattar att status styrs av vad som anses ärofyllt och att status således handlar om mönsterbilder som förverkligas genom olika livsstilar.¹⁵ I min analys av veckopressen kommer jag att se på ifall statusen för kungahuset, enligt följande förhållningssätt, kan sägas ha sjunkit.

Det finns även en hel del annat skrivet om feminisering. I sin avhandling *Yrke, status & genus: en sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad* behandlar Ylva Ulfsson frågan om relationen yrkesstatus i förhållande till genus. Även yrket ”monark” borde vara gångbart i Erikssons teorier. Men det kanske inte är de vanliga faktorerna som Eriksson tar upp för ett yrkes status som lön och utbildningsnivå som spelar en avgörande roll.¹⁶ Att vara monark är ett extremfall.

Eriksson skriver att ett problem med att bara addera kön som variabel är antagandet om att kvinnor och män *inom* samma yrke har samma ställning eller status. Ett annat problem hon nämner är att könsstrukturella förhållanden och villkor åsidosätts. I min studie blir det intressant att se om kronprinsessan Victoria tillskrivs samma status eller prestige som Carl XVI Gustaf fick när han var kronprins. Eriksson menar att det är när man lägger ett genusmedvetande eller feministiskt synsätt till teorin som den blir intressant. Att som Eriksson mäta prestige eller status för ett yrke genom att se på lön och utbildning som variabler går ej i denna studie.¹⁷ Jag kommer istället att se på den utveckling som skett i presentationen av det svenska kungahuset i svensk veckopress och analysera om statusen har sjunkit sedan ändringen av successionsordningen 1980.

Historikern Christina Bergqvist skriver att forskning om kön och kvinnoforskning inte kännetecknas av metodval utan av teoretiska angreppssätt. Kvinnor har i regel varit numerärt färre och underordnade män i offentliga institutioner. ”En rimlig tanke är att de män som innehar maktpositioner eller ser sina möjligheter hotade har intresse av att upprätthålla de regler som gynnar dem. Likaledes har kvinnor som grupp ett intresse att förändra de regler som missgynnar dem.”¹⁸ Successionsordningen beslutas inte av kungen

---

¹⁴ Holgersson, Ulrika, *Klass – Feministiska och kulturanalytiska perspektiv*, Lund 2011, s. 65f

¹⁵ Holgersson 2011, s. 65

¹⁶ Ulfsson, Ylva, *Yrke, status & genus : en sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad*, Göteborg 2006, s. 14, 16

¹⁷ Eriksson, 2006, sid 26, 41

¹⁸ Bergqvist, Christina, *Mäns makt och kvinnors intressen*, Uppsala 1994, s. 25-27, citat. 25

varför detta inte kan tas i beaktande i analysen. Däremot kan det vara av intresse att se om det finns några spår av att kvinnor (som grupp) försöker ändra och påverka synen på monarkin när vi nu har en kvinnlig tronarvinge. Eftersom de flesta artiklar riktas till kvinnor som grupp är det inte otänkbart att en sådan utveckling går att skåda.

Metod

Metoden som passar mitt ämne bäst är kvalitativ textanalys. Pedagogikforsaren Pär Widén skriver att i en kvalitativ textanalys analyserar man texter med utgångspunkt i exempelvis hur frågor och samhällsfenomen framställs i olika medier. Metodansatsen passar särskilt bra när skriftliga dokument och texter ska undersökas, exempelvis tidningar. Enligt Widén tolkas en text enligt en eller flera av tre olika dimensioner. Den första dimensionen går ut på att analysera textförfattarens intention och den innebörd författaren själv tillskriver texten. Den dimensionen är inte aktuell för mitt arbete då jag inte kommer ge mig in i en diskussion om enskilda författares eller redaktörers intentioner med sina reportage. För detta arbete är det mer intressant att fokusera på den (eventuella) generella utveckling som skett. Den andra dimensionen går ut på att fokusera på språkliga och litterära innebörder, fokus riktas även på innehåll och form. Det är den andra dimensionen av textanalys som passar mitt syfte då jag gör en innehållsanalys med visst fokus på språket. Widén menar att denna dimension passar bäst när man ska analysera ”textens språk- och textmässig eller innehålls- och utformningsmässiga egenskaper.” eller de begrepp och beteckningar som används. Jag anser att det bäst passar in på den undersökning jag ska göra. Den tredje dimensionen innebär att man sätter texten i relation till förhållanden utanför texten, i det omgivande samhället.¹⁹ Den dimensionen kan också spela in i min undersökning genom att texter sätts i förhållande till de samhällsförändringarna under undersökningsperioden som redogörs för i *historisk bakgrund*.

I materialet förekommer även mycket bilder och för att kunna analysera dessa bilder kommer jag att använda mig av historikern Eva Blombergs metod. Blomberg har sin utgångspunkt i att bilder kan förbättra och fördjupa analyser om man analyserar bild och text tillsammans, därför bör bilder vara en del av historisk forskning. Blomberg menar att bilden

---

¹⁹ Widén, Pär, ”Kvalitativ textanalys”, *Handbok i kvalitativ analys*, Red Fejes & Thornberg, Stockholm 2011, s. 136-144, citat s. 144

även kan utgöra en egen källa och inte bara illustrerar det sagda.²⁰ För att kunna använda sig av bilder behöver man skaffa sig ett systematiskt sätt att se på.

Blomberg tar även upp en del specifika saker att titta på i en bildanalys. De saker hon anser att man bör studera extra noggrant är *omgivning och rekvisita, kroppsretorik, leendet och blicken*. Omgivning och rekvisita handlar om miljön och bakgrunden till bilden, men också om vilket sällskap den porträtterade befinner sig i. När man ser på kroppsretorik tittar på handrörelser, gester och hur kroppen visas. Detta används för att förmedla känslotillstånd och makt. Blomberg skriver att det generellt är kvinnor som avbildas leende, vilket anses stå för lättillgänglighet. Leendet handlar om att skapa kontakt med betraktaren eller läsaren.

Om blicken finns det enligt Blomberg mycket att uttyda, genom den kan man (liksom med leendet) se tydliga skillnader vad gäller genus och status. Blomberg menar att blickspelat handlar om makt och kontroll, att män skiljer sig från kvinnor genom att män porträtteras med upptagen blick. Exempelvis att de blickar ut över ägorna och inte ser in i kameran. Ett annat exempel är män ur ”eliten” som ofta fotograferas i aktion tillsammans, men även här utan att de vänder sig mot kameran. En direkt blick menar Blomberg symboliserar mer jämlikhet mellan den avbildade och åskådaren. Överordnade låter sig bli betraktade men vänder sig bort för att inte möta betraktarens blick. Socialt underordnade kategorier däremot visas ofta överksammas, sittande eller med armarna hängande och porträtteras med blicken in i kameran. Blomberg menar att man på detta sätt kan se blicken som ett uttryck för makt och genus.²¹

Forskningsöversikt

Kungen och kungahuset i Sverige är ett populärt forskningsområde. Det har skrivits mycket om mycket. Exempelvis tar etnologen vid Stockholms universitet Mattias Frihammar upp frågor från hur man blir en modern undersåte till varför vi svenskar så ofta har ett porträtt av kunglighet på dass, i sin doktorsavhandling *Ur svenska hjärtans djup – reproduktion av samtida monarki*. Frihammar skriver även om kungligheter och medierapportering där han menar att journalisterna ibland kan se de kungliga som både nära vänner och fiktiva figurer. Han använder sig främst av intervjuer av tjänstemän vid hovet som material.

---

²⁰ Blomberg, Eva, ”Sätt att se”, *Historisk Tidskrift*, nr 2005:2, s. 263f

²¹ Blomberg 2005, s. 269-272 citat från s. 270

I materialet växlar uppfattningen om medias rapportering om kungafamiljen och hovet mellan å ena sidan en flat och servil press som går i hovets ledband och å andra sidan och oftast som en grym och hänsynslös blodsugare som inte lämnar ett skrymsle av kungafamiljens privatliv i fred.²²

Även om texten i denna doktorsavhandling som rör kungligheter och medierapportering är mycket intressant saknar den det längre tidsperspektiv som jag anlägger. Det som skrivs är grundat från studier som bara rör 2000-talets första 10 år och några tankar om genus förekommer inte.²³

Ett annat exempel är statsvetaren Cecilia Åses bok *Monarkins Makt* där hon utmanar bilden av monarkin som politiskt ointressant och analyserar vad det innebär för en demokrati att statschefämbetet ärvs inom en familj. Åse kommer fram till att när kungen efter grundlagsändringen 1974 inte längre hade någon konstitutionell makt blev den ceremoniella monarkin en institution som befinner sig bortom den demokratiska oenigheten. Men monarkin som institution saknar, enligt Åse, inte inflytande och paradoxalt nog beskrivs kungafamiljen som en ”vanlig” familj. Denna bok analyserar den politiska aspekten på monarkin, ett område som jag inte tänker gå in på i min uppsats. Men att ”vi” ser kungafamiljen som en ”vanlig” familj kan ge sig uttryck i min undersökning och är något som jag kommer att titta på i framställningen av kungahuset i svensk veckopress. Åse skriver också om medias inblandning i den relation som finns mellan svenska folket och kungahuset. Hon menar att media och olika typer av tryckt material är viktiga för att skapa nationell gemenskap och att de kungliga på så sätt binds samman med känslor av nationell gemenskap.²⁴

Patrik Lundells och Mats Jönssons antologi *Meida and monarchy in Sweden* har samlat texter från olika författare på området media och monarki. Själv har Lundell skrivit texten ”Long Live the King! Long Live the Press!” i vilken han diskuterar pressens legitimitet i förhållande till kungen under sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. Denna tidsperiod ligger utanför mitt område då den undersöker en period tidigare än i min undersökning.²⁵

Texten ”A King without E-mail. Refelections on New Media and the Royal

---

²² Frihammar, Mattias, *Ur svenska hjärtans djup – reproduktion av samtida monarki*, Stockholm 2010, s. 49-52, 97ff, 127-133, citat från s. 98

²³ Frihammar, 2010, s. 13

²⁴ Åse, Cecilia, *Monarkins Makt*, Stockholm 2009, s. 37-42, 72-80, 149f

²⁵ Lundell, Patrik, ”Long Live the King! Long Live the Press!”, *Media and Monarchy in Sweden*, Red. Lundell & Jönsson, Göteborg 2009, s.59-67

Court” i antologin, skriven av Pelle Snickars, tar ett något annorlunda avstamp på detta område. Snickars text handlar om kungahusets användning av internet och hur nya medier hanterar hovet, exempelvis ”The Swedish Royal Channel” på Youtube. Intressant nog utvecklades denna internetsida av *Svensk Damtidning*.²⁶ Det visar tydligt på just *Svensk Damtidnings* inriktning på kungahuset. Att veckotidningar börjat använda sig av andra medier för att nå ut med sin bevakning av kungahuset är något att ta i beaktande.

Frihammar återkommer i denna antologi med texten ”The Royal Napkin. Sanctifying Processes in the Media Landscape”. Denna text avhandlar hur kungens använda servett kom att förvaras i Livrustkammarens magasin. Anledningen var att den uppmärksammades på en gala som TV-sändes, då kungen tog skydd bakom den, under ett skämt från komikern Robert Gustavsson. Kungahuset och hovet bidrog inte aktivt till att göra servetten ”känd” men media spelade en viktig roll i servettens transformation från en vanlig servett till artikel nummer 33020 i Livrustkammarens magasin.²⁷

Kristina Widestedt skriver i ”Pressing the Centre of Attention. Three Royal Weddings and a Media Myth” om medias viktiga roll för att fylla och dela folks behov av information. Widestedt jämför mediebevakningen av bröllopen mellan prins Oscar och Ebba Munck (1888), prins Gustaf Adolf och prinsessan Sibylla (1932) och Kung Carl XVI Gustaf och Silvia Sommerlath (1976).²⁸ Av dessa tre bröllop är det bara nuvarande kungens som ligger inom min undersökningsperiod, men i undersökningen ingår veckotidningen *Svensk Damtidning* och den mediala utveckling som skett är intressant. Widestedt fann att vid prins Gustaf Adolfs bröllop skrevs 30 artiklar som rapporterade om bröllopet i dagspressen²⁹ 16-24 oktober samt 15 artiklar i *Svensk Damtidnings* ”bröllopsnummer” (nr. 44). Av de bilder som publicerades var 62 i dagspressen och 45 i *Svensk Damtidnings* utgåva. Siffran för Kung XVI Gustafs bröllop var 120 artiklar i dagspressen 18-20 juni och 14 i *Svensk Damtidnings* ”bröllopsnummer” (nr. 26). Det publicerades 164 bilder i dagspressen och 74 i *Svensk Damtidning*.³⁰ Även om antalet artiklar inte ökar i *Svensk Damtidning* kan man se en kraftig ökning i antalet bilder, och en ökning i den mediala bevakningen totalt.

---

²⁶ Snickars, Pelle, ”A King without E-mail. Refelections on New Media and the Royal Court”, *Media and Monarchy in Sweden*, Red. Lundell & Jönsson, Göteborg 2009, s. 127ff, 134-138

²⁷ Frihammar, Mattias, ”The Royal Napkin. Sanctifying Processes in the Media Landscape”, *Media and Monarchy in Sweden*, Red. Lundell & Jönsson, Göteborg 2009, s. 111-119

²⁸ Widestedt, Kristina, ”Pressing the Centre of Attention. Three Royal Weddings and a Media Myth”, *Media and Monarchy in Sweden*, Red. Lundell & Jönsson, Göteborg 2009, s. 47-49

²⁹ Widestedt har använt sig av dagstidningarna *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet*.

³⁰ Widestedt 2009, s. 49

I texten "National Pleasure. Gender and Nation in Royal Yearbooks" tar Cecilia Åse en genusinfallsvinkel på kungahuset. Åse skriver om kvinnors symboliska betydelse vid hovet och menar: "While the king as head of state symbolized the Swedish nation, I argue that the female body, pregnancy and childbirth are essential if the monarch is to successfully symbolize and embody the nation." Vidare skriver Åse att medan kungen har fått en hustru har folket fått en drottning. På det sättet blir kungens hustru också en symbol för nationen. Åse menar att önskan att skåda drottningen som lever upp till förväntningarna på kvinnlighet, skönhet och charm är tydlig i de årsböcker hon studerat. "The queen's body is described as something to be visually experienced and enjoyed [...]". Att tonvikten, då framförallt i bild, på den feminina sidan av kungahuset kommer att genomsyra min undersökning tvivlar jag inte på. Åse citerar i sin text John Berger med: "Men act and women appear. Men look at women. Women watch themselves being looked at [...]".³¹ Det är något jag tror att jag kommer att se i min analys; att det finns ett större intresse att fånga de kvinnliga kungligheter på bild än själva kungen.

Ingen har tidigare skrivit om och analyserat utvecklingen över hur kungahuset har presenterats i veckopressen under en längre period. Något fokus på feminisering finns inte heller, varför jag tänker fylla den luckan i forskningen.

För att göra forskningsöversikten komplett tänkte jag också skriva lite om tidigare forskning som har sin grund i veckopressen. Redan 1979 gavs en antologi med namn *Veckopressen i Sverige* ut. Där skriver Per Rydén i inledningen "Om svenska veckotidningar vet nästan ingen någonting, och det har gjort det lättare för nästan alla att ha en mening om dem." Han hävdar också att det är ett ämne som det är fint att inte veta något om.³² Även om utvecklingen inom detta forskningsfält har gått framåt mycket sedan 1979 är det en relevant grund till min undersökning.

Forskaren Lisbeth Larsson har också inriktat sig på vecko- och populärpress i sin forskning. Larsson skriver i sin avhandling *En annan historia – Om kvinnors läsning och svensk veckopress* om betydelsen av och synen på kvinnors läsning av romantiklitteraturen. Avhandlingen redogör för veckopressens historia och utveckling samt hur kvinnors sätt att läsa den utvecklats. Larsson skriver om de första damtidningarna (*Idun* och *Svensk*

---

³¹ Åse, Cecilia, "National Pleasure. Gender and Nation in Royal Yearbooks", *Media and Monarchy in Sweden*, Red. Lundell & Jönsson, Göteborg 2009, s.99-107, citat från s. 103 (första) och 104f (andra och tredje).

³² Rydén, Per, "Inledning", *Veckopressen i Sverige, analys och perspektiv*, Red. Oscarsson & Rydén, Simrishamn 1979, s.4

Damtidning) och beskriver deras början som: ”De är bildfattiga, domineras av kärleksfiktion och artiklar företrädesvis i kvinnoämnen och sätter kvinnans praktiska arbete i hemmet i centrum.”. Hon menar att de under mellankrigstiden ökar sitt kulturella intresse samt de fotografiska bilderna men bibehåller sitt kvinnoperspektiv.³³

Lite närmare i tiden har historikern Ulrika Holgersson skrivit sin doktorsavhandling *Populärkulturen och klassamhället - Arbete, klass och genus i svensk dampress i början av 1900-talet* utifrån veckopress. Hon undersöker förvisso ett helt annat område än det jag ämnar undersöka, men ger ändå prov på hur man genomför ett historiskt arbete med veckopress som utgångspunkt. Holgersson gör en diskursanalys på *Svensk Damtidning* och materialet utgörs av noveller, dikter, reportage och insändare. Undersökningens tyngdpunkt är *klassbegreppet* vilket kopplas till *genus*. Undersökningen omfattar åren 1900 till 1910. Hon demonstrerar hur språkliga former används för att tala om (ibland underförstått) och behandla klass och hur det visar på klassmedvetenhet. ”Tålmodig, pliktrogen, moderlig och kärleksfull. Sådan är den idealkvinna som efterfrågas i *Svensk Damtidning* [...]”. Holgersson skriver också att man utgick från att alla kvinnor, i alla klasser, hade ett gemensamt ansvar för framtida generationer vilket symboliseras genom att moderskapet jämföras med värnplikten. Moderskapet blev på detta vis ett sätt att ena klasserna och stärka nationen.³⁴

---

³³ Larsson, Lisbeth, *En annan historia – Om kvinnors läsning och svensk veckopress*, Stockholm 1989, s 105

³⁴ Holgersson, Ulrika, *Populärkulturen och klassamhället - Arbete, klass och genus i svensk dampress i början av 1900-talet*, Stockholm 2005, s.16ff, 58-61, 136, 238ff, Citat från s 238

Historisk bakgrund

Kungahuset

Som tidigare nämnts finns det enorma mängder forskning om kungahuset. En redogörelse för kungahusets historia skulle bli för lång och passa sig föga i denna uppsats. Därför kommer jag att nöja mig med att ge bakgrunden till tre händelser som ligger inom undersökningsperioden som kan vara av intresse för frågeställningen:

1) 1973 Kung Gustaf VI Adolf dör och Carl XVI Gustaf tillträder

Den 15 september 1973 dog Gustaf VI Adolf som hade varit Sveriges kung sedan 1950. Nuvarande kungen, som varit kronprins sedan 1950 eftersom hans far prins Gustav Adolf dog i en flygolycka 1947, tillträdde tronen efter sin farfar 1973. Gustaf XVI Gustaf var endast 27 år gammal, att jämföra med Gustaf VI Adolf som var 67 år när han blev kung. Om den nya kungens unga ålder skapar debatt i veckopressen återstår att se. Eftersom inget av mina nedslag är i direkt anknytning till denna händelse rent kronologiskt blir det enda sättet att försöka spåra en förändring att se hur man skriver om Carl XVI Gustaf i förhållande till hur man skrev om hans farfar Gustaf VI Adolf.

2) 1975 En ny regeringsform införs, inga befogenheter över riksdagen

1973 när Carl XVI Gustaf tillträdde tronen i Sverige gällde fortfarande 1809 års författning. Författningen innebar bland annat att kungen var ordföranden i regeringskanseljen och utnämnde statsminister och statsråd. 1975 antogs en ny regeringsform som ändrade kungens uppgifter till att bli enbart av representativ art. ”Trots att kungen enligt grundlagen har mindre formell makt än någon av sina föregångare har massmediernas ständigt ökande fokusering på regentrollen indirekt givit honom ett visst inflytande över opinionsbildningen i Sverige.”³⁵ Eftersom kungen i tre av mina fem nedslag (alla när Carl XVI Gustaf är kung) inte har någon politisk makt kan man tänka sig att de skiljer sig något åt i veckopressens rapportering. Jag kan tänka mig att tyngdpunkten i veckopressens rapportering förskjuts något från det ämbetsmässiga mot det privata när det ämbetsmässiga ”bara” är av representativ art.

---

³⁵ Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/carl-xvi-gustaf>, hämtat den 6/4-2012

3) 1980 Successionsordningen förändras, kvinnlig tronföljd

Den svenska successionsordningen reglerar hur den svenska kungatronen ska ärvas och är en del av grundlagen. Successionsordningen antogs 1810 av riksdagen men 1978 beslöt riksdagen ändra tronföljden så att den blev rent kronologisk. Det betyder att den tidigare regeln att bara manliga delar av släkten Bernadotte kunde ärvas kungamakten sattes ur spel. Ändringen infördes 1980 och prinsessan Victoria blev kronprinsessa. Denna förändring är av största betydelse. När kronprinsessan tillträder tronen blir hon den första ”regerande” drottningen sedan drottning Ulrika Elionora 1719-1720.³⁶

Veckotidningar

Veckotidningar var som populärast under 1950-talet då de nådde en distributionsmässig topp för att sedan se antalet upplagor kraftigt sjunka under 1970-talet. Denna nedgång berodde med största sannolikhet på ökad konkurrens från tv:n som hade sitt stora genomslag vid denna period.³⁷ Under 1960-talet skedde en förändring inom hela veckopressen.

Förlagschefen på Åhlén & Åkerlunds, Lukas Bonnier, presenterade 1961 ett program kallat ”Veckopressens nya våg”. Det gick ut på att tidningarna skulle öka information, förstärka den pågående tendensen att byta fiktionsmaterial mot reportage och artiklar angående verkliga människor samt att öka aktualiteten för att kunna konkurrera med televisionen.³⁸

Utifrån detta kan tilläggas att antalet bilder ökade kraftigt i enlighet med vad Larsson kom fram till i sin forskning. Att antalet artiklar om verkliga personer ökat under denna period är något som bör betänkas i min undersökning då kungen och kungafamiljen i allra högsta grad är verkliga människor.

Roger Bernow och Torsten Österberg kom i sin bok *Svensk Veckopress 1920-1975* fram till att kvinnor dominerar hos populärpressens läsare. ”Dam- och familjetidningar har fått allt fler kvinnor och allt färre män i sin publik”. De kom fram till att andelen kvinnliga läsare i damtidningar var 82% och 66% i familjetidningar. De kom också fram till att majoriteten av artikelutbudet i dam- och familjetidningar handlar om personer och att ungefär 40% av dessa är rena personporträtt. Bernow och Österberg visar även hur fördelningen av artiklar ser ut

---

³⁶ Samtliga ovanstående stycken är hämtade den 6/4-2012;

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/gustaf-vi-adolf>, <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/carl-xvi-gustaf> samt <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/successionsordningen>

³⁷ Bernow, Roger, & Österman, Torsten, 1978, s. 12-17. Se även Engblom, Lars-Åke, Jonsson, Sverker & Gustafsson, Karl, Stockholm 2002, s. 197f

³⁸ Engblom, Jonsson & Gustafsson, 2002, s. 198

åren 1945 till 1975. De visar i ett diagram att personreportagen som handlar om kungligheter når en mängdmässig topp 1955 på ca 20% och en mängdmässig lågpunkt 1970 på ca 10% i damtidningar. Statistiken ser mycket lik ut för familjetidningar.³⁹ Trots att denna studie inte sträcker sig längre än till 1975 kan man ändå se tydliga tendenser som kan antas ha fortsatt.

---

³⁹ Bernow & Österman, 1978, s. 44f. 126, 138-140, citat s. 44

Kungahuset och veckopressen

Som tidigare nämnts har jag valt att avgränsa mig till perioden runt 1980 då successionsordningen i Sverige ändrade sig. Jag gör nedslag trettio och femton år före och efter, alltså 1950, 1965, 1980, 1995 och 2010. Jag har gjort min undersökning på de tre tidningarna *Året runt*, *Svensk Damtidning* och *Hemmets Journal*. I samtliga tidningar har jag undersökt alla nummer som utkommit i maj och oktober månad.

1950: Prinsessan Sibylla i centrum

”Hon är hela Ölands prinsessa”

Det var rubriken till en artikel i *Året Runt* som handlar om prinsessan Sibyllas sommarvistelse på Öland och det var också första gången som hennes son Carl Gustaf besökte ön.⁴⁰ Det rapporteras att prinsessan är ute och plockar svamp medan den traditionella jakten pågår. ”Prinsessan Sibylla är alltid själv med, men hon deltar inte aktivt i jakten. Hon är bara den glada och charmerande värdinnan vid lunchen som [...]” Prinsessan beskrivs som *glad* och *charmerande* och det är hennes ”viktigaste” attribut. Man behandlar prinsessans kläder och hennes svampplockning och inte jakten eller den unge kronprinsen.

Prinsessan Sibylla har blivit naturaliserad öländska i sommar, tycker öborna, sedan de sett henne i den vackra ölandsdräkten som drottning Victoria introducerade [...] Prinsessan har både det vita hucket och den färgrika mössan med stycke. Den nya härskarinnan på Solliden har stillsamt glidit in i de plikter som drottningen frivilligt åtog sig gentemot sin sommarö. Men hon gör allting på sitt eget charmfulla personliga sätt.⁴¹

Prinsessans kläder står i fokus, de visar att hon är en ”riktig öländska”. Det står också att hon gör sina plikter men på sitt eget ”charmfulla” sätt. En beskrivning som troligen inte hade används för kronprinsen eller kungen. Ett annat sätt att beskriva prinsessan Sibylla är ”Prinsessan stod där länge och väl, söt och leende och pratade

---

⁴⁰ I detta nedslag har jag använt mig av *Året runt* 1952 pga källbrist. Det påverkar dock inte analysen. Prinsessan Sibylla var gift med prins Gustaf Adolf och mor till kung Carl XVI Gustafs.

⁴¹ *Året Runt*, nr 41, oktober 1952, s. 24

med dem.”⁴² Man kan tydligt se av detta citat den ”kvinnliga” roll som prinsessan antagit, eller enligt artikeln antagit. De beskrivande ord som används är *söt*, *leende* och *charmfull*. Reportaget är klart personligt, eftersom det behandlar prinsessans semester på Öland - men även en semester infattar en del ämbetsmässiga plikter. Saker som vad prinsessan gör, vad hon har för kläder och vad hon äter är centralt i texten. Reportaget är klart positivt inställt till kungahuset.

Artikeln har även en intressant bild där prinsessan Sibylla står och tar emot blommor från barn. Bilden är sinnebild för hur en prinsessa ska se ut och uppföra sig. Med vit klänning står prinsessan med ett leende och tar emot blommor av ett barn. Så långt stämmer bilden väl överens med vad Blomberg skriver om hur kvinnor generellt porträtteras. Däremot kan man inte säga det om prinsessans blick. Prinsessans blick möter inte kameran, utan hon tittar bort vilket enligt Blomberg symboliserar att man tillhör ”eliten”, men också att det är ett typiskt manligt sätt att bli porträtterad.

”Stålmannen, det är jag det”

I denna artikel är det mest framträdande de stora och många bilder av kronprinsen Carl Gustaf. Reportaget är ett porträtt som handlar om kronprins Carl Gustaf, men början är sedd ur hans mor Sibyllas synvinkel. ”Den som tror att en kunglig mamma nu för tiden är utan bekymmer för praktiska ting som rör barnvård och uppfostran tar grundligt fel.” Tankar kring kronprinsens skolstart redovisas i tidningen,

[...] sätter hon sin son i en vanlig folkskola, så ställer hon också som villkor, att det inte görs någon skillnad mellan honom och de andra eleverna [...] att prinsessan Sibylla studerar folkskolan för den snart skolmogne kronprinsen - Så demokratiskt, sa folket.⁴³

Här visas uttryck för att kungafamiljen vid sidan av sin särställning är en ”vanlig” familj. Vidare i artikeln går fokuseringen över på själva kronprinsen och han beskrivs: ”Kronprinsen är en käck liten krabat, som inte tar illa vid sig för ett rispat knä, och han är van att umgås med kamrater. Han har för övrigt sin egna lilla vilja, som räcker en lång bit.” Ett annat uttryck för kronprinsens egen vilja illustreras genom ”Fråga kronprins Carl Gustaf. Det är inte säkert att han svarar, ibland när han

---

⁴² Året Runt, nr 41, oktober 1952, s. 25

⁴³ Året Runt, nr 19, maj 1952, s. 6

finner en fråga onödig, så bara tittar han stort och blått och mycket uttrycksfullt på den som frågat.”⁴⁴

Artikeln ger intryck av en ”manlig” karaktär och en stark egen vilja hos den unge kronprinsen. Att sitta stilla, tyst och göra som man blir tillsagd är inte egenskaper som man vill förknippa med en framtida kung. Om man väljer att beskriva kronprinsessans olika egenskaper längre fram i undersökningen återstår att se. En annan egenskap hos kronprinsen som framhävs är hans utveckling mot att bli en lika god ryttare som prins Gustaf Adolf var. När man skriver om kronprinsen lägger man alltså fokus på att han är *käck*, *aktiv* och har en *egen vilja*. Bilderna på kronprinsen som följer med reportaget är också alla tagna i aktion. Prinsen sitter inte stilla och blir fotograferad utan leker med en lådbil.⁴⁵

Övriga notiser under undersökningsperioden

Kronprinsen Gustaf Adolf (sedermera kung Gustaf VI Adolf, ej att förväxla med nuvarande kungens far) visas som representant vid drottning Julianas av Nederländernas kröning. Artikeln berör inte den svenske kronprinsen närmare utan handlar om det brittiska kungahuset.⁴⁶

I en liten notis nämns att kungen och prins Bertil ska lämna slottet Sofiero för sommaren men först ge sig ut på en sista fisketur. Det nämns också att ”Kungens mest älskade fiskevatten ligger annars uppe i det allra nordligaste Lappland.”⁴⁷

I den första av dessa två notiser behandlas kronprinsen Carl Gustaf i egenskap av sitt ämbete, som representant för Sverige på ett bröllop. Detta nämns knapp alls. I den andra notisen ligger fokus på privatlivet. Men till skillnad från när en kvinnlig medlem av kungahuset varit målet för medieuppvaktingen skrivs knappt något alls. Dessutom berör det något så ”manligt” som fiske och inte vad han har för kläder på sig. Bilden som utgör större delen av denna notis är ingen närbild på en leende kung, utan bilden är tagen i aktion när kungen går ur en bild tillsammans med prins Bertil. Detta stämmer överens med Eva Blombergs teori om män ur ”eliten” ofta fotograferas i aktion med blicken bortvänd.

---

⁴⁴ Året Runt, nr 19, maj 1952, s. 6, 44, citat s. 6, 44

⁴⁵ Året Runt, nr 19, maj 1952, s. 44

⁴⁶ Hemmets Journal, nr 42, 12 oktober 1950, s. 10

⁴⁷ Året Runt, nr 41, oktober 1952, s 9

Delsammanfattning

En intressant sak att notera under detta inlägg är den totala bristen på artiklar, notiser och framförallt bilder i *Svensk Damtidning*. I enlighet med vad både Engblom, Jonsson & Gustafsson och Bernow & Österman skriver kan jag inte se någon skillnad mellan *damtidningarna* och *familjetidningarna*. Fokusen i detta avsnitt ligger på prinsessan Sibylla, hon verkar vara den person som är mest intressant att skriva om. Det är också en något högre fokusering på kungahuset som ”privatfamilj” istället för deras ämbetsmässiga roll i samhället, vilket jag tycker är något förvånande. Tidningarna verkar generellt mycket positivt inställda till kungahuset.

1965: Veckopressen positiv till kungahuset

”Sibylla bygger om Ölandsvillan för 400.000 kr”

Året Runt redogör under ovanstående rubrik för prinsessan Sibyllas köp av en Ölandsvilla som hon ämnar restaurera. Bygget beskrivs som omfattande och tar en stor del av prinsessans privatförmögenhet i anspråk. Hon ska även bygga ett hus på tomten åt Ingrid Björngren, före detta anställd hos Sibylla som barnsköterska. ”Åtgärden står i god samklang med kungahusets omtanke om sina anställda. Man lägger ner stort arbete på att ordna bostäder och hjälp åt dem som avgått efter lång tjänst.”⁴⁸ Genom denna historia försöker man visa en vänlig och omtänksam sida av prinsessan Sibylla.

Att Sibylla köpte huset skapade dock en del kontroverser då hon gjorde det inkognito (via en bulvan). Säljaren säger ”- Om vi vetat att prinsessan Sibylla var den som ville köpa hade det inte blivit någon försäljning av - åtminstone hade priset blivit annat.” Författaren påpekar dock att affären var uppgjord lagligt och frågar sig vem som annars hade lagt pengar på att rusta upp villan. I artikeln menar man att grannarna har slutat prata om att säljaren blev lurad. ”I stället frågar man sig: Varför skulle en köpare betala ett högre pris för att hon råkade vara medlem av kungahuset?”⁴⁹ Opinionsen, och artikelförfattaren, verkar vara på prinsessans sida men kritiska personer får också göra sin röst hörd.

Detta reportage måste räknas som en personlig och inte en

---

⁴⁸ Året Runt, nr 21, 24 maj 1965, s. 9

⁴⁹ Året Runt, nr 21, 24 maj 1965, s. 10f

ämbetsmässig artikel. Att köpa en fastighet för privat bruk är allra högsta grad en privat affär. Artikeln är skriven ur ett perspektiv att det är roligt att prinsessan ska rusta upp huset och inte ur vinklingen att hon ”lurat” säljaren även om denne verkar ha uppfattat affären så. Artikeln avslutas med:

Prinsessan Sibylla får av allt att döma ett mycket hårt program de närmaste åren med tanke på att kungen är änkling, kronprinsen fortfarande en skolyngling, kungahusets två andra prinsessor ogifta och de flesta av hennes döttrar utflugna ur hemmet. Förutom prinsessan Christina som är engagerad i sina studier finns det ingen som kan avlasta henne. En ”bättring” inträder först då kungen gifter sig [...]⁵⁰

Intressant att notera är benämningen av de ämbetsmässiga plikter prinsessan har och att författaren menar på att de är många. Under en av bilderna skrivs också ”Öland har länge varit prinsessan Sibyllas andra hem. Långt från representationsplikter får hon här vara sig själv, bland barn och vänner.”⁵¹ Vilket återigen kopplar till prinsessans olika ämbetsmässiga plikter.

”Jag fick ärva drottning Louise”

Artikel handlar om drottningens Louise testamente och är en tillbakablick över henne genom en intervju av hennes vän prinsessan Marie Elizabeth af Wied. Enligt drottning Louises testamente skulle två tredjedelar gå till Sophiahemmet och den sista tredjedelen till prinsessan Marie Elizabeth af Wied. Prinsessan af Wied beskriver Louise på följande sätt”- Hon var Sveriges drottning, men hon var i första hand hustru och en vän till de människor som fanns i hennes krets.”⁵² Hennes feminina sida betonas, men att hon bakom det officiella ämbetet i första hand var hustru kanske är ett uttryck ”för tiden”.

I artikeln koncentrerar man sig på drottning Louise som privatperson ”- Hon hade alltid något för händer. Jag tror aldrig hon var sysslös, säger prinsessan.” På detta sätt vill man se Louise som privatperson och inte som drottning. Detta spåds ytterligare på av citatet, ”Prinsessan ger bilden av en mycket okonventionell drottning. – En av de första gångerna som ”aunt” Louise var här så diskade jag. Hon torkade, men hon nådde inte upp att ställa in glaset.” Man försöker visa drottningen

⁵⁰ Året Runt, nr 21, 24 maj 1965, s. 68

⁵¹ Året Runt, nr 21, 24 maj 1965, s. 9

⁵² Året Runt, nr 43, 25 oktober 1965, s. 9ff, citat s.10

som en normal kvinna. De skriver också att drottningen var utbildad sjuksköterska och att hon hade en god förmåga att leva sig in i unga människors problem med att välja yrke.⁵³ Artikeln ger en bild av den privata människan drottning Louise. Hon utmålas som en vanlig person och inte som många föreställer sig en drottning, upphöjd och ”för mer” än andra.

”Prinsessan Margaretha, allt hon önskat sig”

Reportaget i *Svensk Damtidning* handlar om att prinsessan Margaretha (Carl XVI Gustafs äldsta storasyster) har fått ett barn. ”Leende tog de emot för att presentera sin förstfödda, Sibylla [...]”⁵⁴ Sibyllas *leende* betonas kraftigt och går även att se på alla bilder. Prinsessan Margaretha beskrivs efter födelsen av sin make John Amber på följande sätt: ”hon inte såg ut som om hon nyss fött ett barn. Hon var så käck och pigg, att jag inte trodde mina ögon.”⁵⁵ Det feminina i att föda barn står här i fokus. Det påpekas gång på gång att prinsessan Margaretha var pigg, mådde bra och ville åka hem. ”Fotografering är totalförbjuden på sjukhuset, sade han och tillade ”föresten vill min fru inte bli fotograferad förrän hon kommer hem.”⁵⁶ Margaretha vill inte bli fotograferad om det inte är ”på hennes villkor” och hon kan ge den leende, charmiga bild alla förväntar sig av en prinsessa.

Two nummer senare kommer ytterligare ett reportage i *Svensk Damtidning* rörande prinsessan Margaretha, denna gång om dopet av dennes dotter, Sibylla Louise, kallat ”... och lilla Sibylla Louise bara sov”. Men i denna artikel är det bilderna och inte texten som är intressant att titta närmare på. På alla bilder ser prinsessorna rakt in i kameran och ler.⁵⁷ Det stämmer också med vad Blomberg skrivit, att det leende, tittande rakt in i kameran porträttet skapar närhet och är typiskt feminint.

Övriga notiser under undersökningsperioden

Året Runt har också en artikel om prinsessan Margaretha, deras artikel rör hennes bröllop med engelsmannen John Ambler på Öland. Men artikeln fokuserar inte på de kungliga utan på Bertil Lillefelth (en affärstalång inom klädbranschen) som råkade

---

⁵³ Året Runt, nr 43, 25 oktober 1965, s. 10f, 81, citat s. 10f

⁵⁴ Svensk Damtidning, nr 18, 11 maj 1965, s. 40

⁵⁵ Svensk Damtidning, nr 18, 11 maj 1965, s. 43

⁵⁶ Svensk Damtidning, nr 18, 11 maj 1965, s. 44

⁵⁷ Svensk Damtidning, nr 20, 25 maj 1965, s. 16f

vara på bröllopet.⁵⁸ I samma tidning har *Året Runt* en notis som berör kronprinsen Carl Gustaf. Men den handlar inte om honom, utan om ”Kronprinsens vackra skolkamrater i vårens unga mode”. Kronprinsen finns dock med på en bild, tagen på lite avstånd där en upptagen och välklädd kronprins promenerar med blicken åt ett annat håll.⁵⁹ Här ser vi igen tecken på Blombergs tankar om hur bilder presenteras av män i förhållande till hur de presenterar kvinnor. Ingen av dessa artiklar sätter kungafamiljen i fokus utan använder dem mer som kuriosa, kanske för att väcka mer intresse.

Svensk Damtidning skriver att när en av prinsessans Christinas⁶⁰ väninnor skall gifta sig var både Christina och hennes mamma prinsessan Sibylla närvarande. Även om Sibylla spelar en mycket liten roll i denna artikel passar man ändå på att beskriva hennes utseende: ”Prinsessan Sibylla, stilig som alltid, i sidslitsad grå brokadaftonkappa [...]”⁶¹ Återigen utgår beskrivningen i hennes kläder och artikeln är väldigt positivt inställd. Det finns även en bild på prinsessan Sibylla med prinsessan Christina i bakgrunden.

Delsammanfattning

Under denna undersökningsperiod tycker jag att det är värt att nämna att det är de kvinnliga medlemmarna av kungahuset som det skrivs om. Kungen får en kort notis med en liten bild och kronprinsen omnämns bara som hastigast i en av artiklarna. Man kan också se tecken på hur tidningarna har inriktat sig. *Svensk Damtidning* har ökat sin rapportering av kungahuset medan framförallt *Hemmets Journal* verkar ganska ointresserade av kungahusets göranden och låtanden. Generellt sätt är alla artiklar positivt inställda till kungafamiljen. Enligt den tolkning Holgersson gör av Weber som jag anammat tyder det på hög *status*. Rapporteringen inriktar sig på kungahusets medlemmars privatliv och inte deras ämbetsmässiga roll.

---

⁵⁸ Året Runt, nr 20, 17 maj 1965, s. 12f

⁵⁹ Året Runt, nr 20, 17 maj 1965, s. 16f

⁶⁰ Christina är en av Carl XVI Gustaf systrar

⁶¹ Svensk Damtidning, nr 17, 4 maj 1965, s. 46

1980: *Svensk Damtidning* och drottning Silvias garderob

Vid denna period i undersökningen har *Svensk Damtidning* profilerat sig emot att rapportera om kungahuset. I över hälften av de nummer av *Svensk Damtidning* jag har undersökt förekommer någon person från kungafamiljen på framsidan. Till skillnad från tidigare nedslag i undersökningen har bilder getts allt större plats och själva texten har i stor utsträckning gått ifrån att vara ”egen” till att bli bildtext.

”Silvias vårgarderob”

En av de saker som getts mycket uppmärksamhet är drottning Silvias kläder. I *Svensk Damtidning* finns två reportage som rör detta, det första behandlar Silvias vårgarderob, men det är inte mycket till reportage i konventionell mening. De fyra sidorna täcks nästan helt av sex bilder på drottningen och texten är knappt mer än bildtext. Det lilla som står är dock intressant. ”Drottning Silvias vårgarderob är kvinnligt mjuk och romantisk i många rosa nyanser [...] Till en mjuk och kvinnlig blus med knytsarf i halsen bär Silvia en vit stråhatt med band av blusens färg.”⁶² Att klädseln är *kvinnlig* och *mjuk* betonas gång på gång. Alla bilderna som visas är närbilder på den leende drottning Silvia och hon står ensam i fokus på dem alla. Att tidningen valt att publicera sådana bilder skapar, i enlighet med vad Blomberg skrivit, en bild av drottningen som lättillgänglig och jämställd med läsaren.

Det andra reportaget om Silvias garderob är fyra sidor långt och det finns inte mindre än åtta bilder på drottningen som täcker ungefär tre sidor.⁶³ Alla bilder i detta reportage är, liksom det tidigare reportaget, bilder på en brett leende drottning med blicken fäst in i kameran. Drottning Silvia är i närbild på de flesta bilderna och man kan se att tidningen ansträngt sig för att ta fram bra bilder på drottningen där hon visar sig från sin bästa sida. I texten får man veta att:

Karaktéristiskt för Silvia är också att hon inte är drottningkonventionell i den meningen att allt som hon bär skall vara blänkande, skinande nytt. Silvia tycker

---

⁶² *Svensk Damtidning*, nr 22, 27 maj-2 juni, 1980, s. 2

⁶³ *Svensk Damtidning*, nr 43, 21-27 oktober 1980, s. 2-5

klokt nog att man mycket väl kan använda sina kläder i flera år, även om man är drottning och ofta måste representera.”⁶⁴

Det står också en del skrivet om anledningen till att mycket kläder behövs är de många statsbesöken och representationerna. Här blir alltså klädseln en mix mellan det ämbetsmässiga och det privata. Betoningen ligger på blandningen mellan det privata (hur Silvia klär sig) och det ämbetsmässiga (hur drottningen klär sig). Det görs i artikel ingen skiljelinje mellan dessa två. Men hur drottning Silvia ser ut är viktigt, ”Silvia är så lyckligt lottad at hon aldrig lägger på sig ett hekto för mycket [...] Vår drottning har en nätt och elegant figur och är snygg i nästan allt.”⁶⁵ Mycket fokus ligger alltså på drottningens figur och hennes kvinnliga former. Detta stämmer överens med vad Åse kom fram till i sin text ”National Pleasure. Gender and Nation in Royal Yearbooks” när hon skrev om vikten och önskan att uppnå förväntningarna av kvinnlig skönhet och charm hos drottningen. Artikeln är översvallande positivt inställd till drottning Silvia och det märks att man bemödat sig, både i text och bild, att göra en fördelaktig framställning av drottningen.

”Silvias stora dag i Göteborg”

Så benämns en artikel som förmedlar att kungen och drottningen döpte ett fartyg i Göteborg, uppkallat efter kronprinsessan Victoria. Många förväntade sig att kronprinsessan skulle närvara, men hon stannade i Stockholm. Trots att kungen var närvarande handlar artikeln i första hand om drottning Silvia och kronprinsessan Victoria (som inte närvarade). Det visar på att intresset för de kvinnliga medlemmarna av kungahuset är viktigare för veckopressen än själva kungen.

Ett annat exempel på det kan ses i reportaget ”Silvia på hemlig släkträff i Österrike”. Trots att det är Carl XVI Gustafs släktingar handlar artikeln om Silvia. ”Alla i släkten är så förtjusta i Silvia. Hon steg redan från början direkt in i våra hjärtan.”⁶⁶ Återigen läggs fokus på Silvias kläder. Artikeln är, liksom tidigare, klart positivt inställd till Silvia och visar på hur omtyckt hon direkt blivit i kungens släkt. Alla bilder är på både kungen och drottningen tillsammans, båda leende och blicken fokuserad på någonting annat än kameran. Den första av dessa artiklar är rent ämbetsmässig, där

---

⁶⁴ Svensk Damtidning, nr 43, 21-27 oktober 1980, s. 4

⁶⁵ Svensk Damtidning, nr 43, 21-27 oktober 1980, s. 4

⁶⁶ Svensk Damtidning, nr 40, 29 sep – 6 okt 1980, s. 11

kungen och drottningen är på plats på grund av sitt ämbete. Den andra handlar om en privat angelägenhet, men fokuseringen ligger på drottningen och hennes utseende i båda artiklarna.

”Drottningens bästa resminne från Thailand”

Reportaget handlar om kungaparets privata resa till Thailand. De kom dit efter ett statsbesök i Japan för att koppla av. Artikeln är skriven utifrån Silvias perspektiv och många meningar i texten börjar med ”När Silvia kom in i Bhuping [...]”, ”Silvia njöt av de vackra uppläggningsarna [...]” eller ”Silvia höll sig gärna [...]”⁶⁷ På flera sätt stod Silvia i fokus, inte bara vad hon gjorde utan även hur hon agerade och vad hon hade på sig.

Silvia såg fräsch och avspänd ut i Bangkoks hetta. Hon klädde sig ledigt i halvvida kjolar och skjortblus och bar ofta sitt hår i en kraftig fläta mitt bak på huvudet. Lågklackade sköna skor som hon kunde promenera ordentligt i hade hon på sightseeingturena.⁶⁸

Kungen omnämns också men det är hela tiden drottningen som får mest utrymme i både text och bilder, där de flesta visar enbart henne. De skriver även att kungen inte uppskattade all uppmärksamhet, resan blev inte så privat eftersom thailändarna uppfattade kungaparet som officiella personer.

Drottning Silvia däremot log lika varmt och strålande som alltid. Inga besvärigheter tyckts kunna bita på henne. Hon tyckte att upplevelsen i Thailand var fantastisk, hon var hela tiden glad och pigg och såg ut att ha roligt.⁶⁹

Silvia framställs som *varm, glad och stark* trots den oönskade uppståndelsen kungaparet skapade på sin privata resa. Artikeln sympatiserar även med kungen som hade hoppats på att få lite privat tid på resan. I nästa nummer av *Svensk Damtidning* följde de upp resan med fler bilder, men utan att skriva ett reportage till bilderna. Denna gång är både kungen och drottningen med på alla bilder.⁷⁰

”Carl Gustaf jagar, fiskar, åker skidor – Silvia vill helst vara med barnen”

---

⁶⁷ Svensk Damtidning, nr 19, 6-11 maj 1980, s. 8

⁶⁸ Svensk Damtidning, nr 19, 6-11 maj 1980, s. 9

⁶⁹ Svensk Damtidning, nr 19, 6-11 maj 1980, s.8f, citat s. 9

⁷⁰ Svensk Damtidning, nr 20, 12-19 maj 1980, s.10f

Reportagen handlar om vad kungafamiljen gör när de är lediga. ”Carl XVI Gustaf, en kung i tiden, har många intressen, han håller sig i trim, gillar sport [...] Kungen dyker, fiskar, jagar, fotograferar.”⁷¹ Silvia däremot beskrivs något annorlunda.

Silvia är först och främst ett drottningproffs och efter klockan åtta, då barnen har lagt sig, pluggar hon vidare [...] Hon pluggar in det svenska samhället, svensk historia, svenska författare, geografi. Hon läser DN och Svenska Dagbladet. Det hör till jobbet att veta vad som hänt.⁷²

I detta citat kan man verkligen se hur artikeln framhäver drottningens positiva sidor. Både att hon är en bra drottning och att hon anstränger sig hårt för att komma in i det svenska samhället. Dessutom tillägges i artikeln att Silvia bara har tid över till en annan sak än sitt officiella uppdrag, och det är att vara mamma. ”Men inte ens på sin fritid är hon riktigt egoistiskt ledigt. Då är Silvia först och främst – mamma – ett jobb i sig.”⁷³ Det finns en bild på kungen när han är ute i skogen och jagar, med gevär i handen, och en bild på drottningen när hon leker med barnen. Hela reportaget visar, både i bild och text, tydligt på könsroller. Det ”manliga” i att jaga och bära gevär mot det ”kvinnliga” i att ta hand om barnen. Att tidningen väljer att presentera artikeln på detta sätt och ha med dessa bilder till inslaget förstärker de roller man ”vill” att kungaparet ska ha.

Övriga notiser under undersökningsperioden

Under rubriken ”Det är kungen som ”styr”” förmedlar *Hemmets Journal* att kungen under sin Eriksgata i Södermanland körde en gammal spårvagn, ”Drottning Silvia stod vid hans sida och såg till att han höll sig på rätt spår”⁷⁴ Notisen får väldigt liten plats men det finns en bild på kungen med drottningen vid sin sida.

Med en präktig bild av kung Carl XVI Gustaf med gevär i hand och rubriken ”Kungen jagar skogens konung” skriver *Året Runt* om kungens älgjakt i Bergslagsskogarna. Det är väldigt lite text men det poängteras att det är en representationsjakt med såväl svenska som utländska gäster.⁷⁵

Året Runt har även en väldigt kort notis om att kungen tänkte fira sin

⁷¹ Svensk Damtidning, nr 43, 21-27 oktober 1980, s. 8

⁷² Svensk Damtidning, nr 43, 21-27 oktober 1980, s. 8f

⁷³ Svensk Damtidning, nr 43, 21-27 oktober 1980, s. 8f, citat s. 9

⁷⁴ *Hemmets Journal*, nr 41, 8 oktober 1980, s. 78

⁷⁵ *Året Runt*, nr 43, 20 oktober 1980, s.21

födelsedag med vännerna Benny och Frida, samt en bild där kungen äter tårta med familjen.⁷⁶

Alla dessa mindre notiser behandlar kungen och intressant att notera är att de får mycket lite utrymme i tidningarna. De två första är ”ämbetsmässiga” och att det står väldigt lite om kungen som person. Det är snarare informativa meddelanden om vad statschefen gör.

Delsammanfattning

För att sammanfatta detta nedslag i analysen är det mest slående den stora ökningen av rapporteringen av kungahuset i *Svensk Damtidning*. Kungafamiljen finns på framsidan av nästan varje nummer och så gott som alla har något reportage som behandlar kungafamiljen.

Otroligt mycket fokus ligger på drottning Silvia, och tidningarna (framförallt *Svensk Damtidning*) bemödar sig att framställa henne så positivt som möjligt. Man får bilden av en nästan övermänsklig person när drottning Silva presenteras. Alla artiklar är positivt inställda till kungahuset, framförallt till drottningen, vilket tyder på att statusen är fortsatt hög. Man skriver om vad hon har på sig, vad hon gör och vad hon tycker om saker och ting. I enlighet med Larssons och Widestedts forskning kan man också se att rapporteringen har ändrat karaktär. Mycket utav texten har fått lämna plats för fler och större bilder. En artikel har allt som oftast fem eller sex bilder till skillnad från tidigare nedslag där det oftast bara var en bild till varje reportage.

1995: Kronprinsessan Victoria börjar ta över

De tidigare påvisade trenderna fortsätter i detta nedslag. Fler och större bilder samt ett mer målmedvetet profilerande mot kungligheter från *Svensk Damtidnings* sida.

”På hedersplats under ceremonin”

Kronprinsessan Victoria har fått en alltmer framträdande roll i veckopressen. I en artikel i *Svensk Damtidning*, där även kungaparet deltog, valde man att vinkla artikeln så att kronprinsessan stod i fokus istället. Det gällde kronprinsessan Victorias närvaro

---

⁷⁶ Året Runt, nr 22, 27 maj 1980, s. 13

vid riksmötets öppnande, den första ”ämbetsmässiga” representationen från hennes sida. ”– förvandlad till ärtig Parismodell! Liten Chanelväska, rakfönat hår. Lårkort klänning... Var det verkligen samma tonårstjej som säpo hämtade i skolan strax före lunch?” Även om det var första gången kronprinsessan deltog i egenskap av sitt ämbete presenteras hennes utseende. Man skriver även att: ”Trots säkert mycket höga ambitioner hade hon svårt att hålla sig vaken under statsministerns 38 minuter långa maratontal.” Det finns en bild på en samlad kronprinsessa, ett ”litet leende” och blicken rakt fram när hon kommer ut från mötet. Man avslutar artikeln med att kronprinsessan nu skulle återgå till sitt normaltillstånd, nämligen som skolelev.⁷⁷

Det skrivs även om kronprinsessan Victorias andra uppdrag: ”Hon har en rutig ridkavaj och kortkort kjol. Nya höstskor: ett par svarta loafers med lite klumpig klack, trendigast möjliga just nu. Hon ser intresserad ut.” Trots att det är ett ämbetsmässigt sammanhang redogörs för kronprinsessans val av kläder. ”Hennes frejdiga sätt går hem hos alla. Hon har en spontan-picknick med en liten flicka och till och med säpo ler. Nästa kungliga infall är avdelningen för ansiktsmålning. Fotograferna jublar.”⁷⁸ Att de jublade syns i inslaget som är fullt av bilder (sju stycken) på en ansiktsmålad och glatt leende kronprinsessa. Bilderna påminner mycket om bilderna på Silvia. Kronprinsessan visas leende i närbild. I enlighet med vad Blomberg skrivit får man en bild av kronprinsessan (liksom drottningen) som lättillgänglig och jämställd med läsaren. Tidningen har ansträngt sig för att publicera bilder från Victorias ”bästa” sida. Artikeln är väldigt positivt inställd till kronprinsessan Victoria vilket man märker på sättet man väljer att beskriva henne. Men det är hennes utseende och inte hennes inträde i den ämbetsmässiga rollen som det skrivs om.

Svensk Damtidning har även ett tredje inslag under denna undersökningsperiod som handlar om kronprinsessan Victoria. Under rubriken ”Victoria – Sveriges partyprinsessa” skrivs om att ”Hon älskar att dansa. Är en riktig partyprinsessa. Och har nu festat sig igenom nästan hela månaden maj.”⁷⁹ Det är svårt att avgöra om denna notis är kritiskt inställd eller inte. Att kronprinsessan festar sig igenom hela månaden måste nog ses som en överdrift. Annars är tonen positiv och kronprinsessans privatliv verkar vara intressant nog att skriva om.

---

⁷⁷ Svensk Damtidning, nr 42, 13-19 oktober 1995, s. 4

⁷⁸ Svensk Damtidning, nr 41, 6-12 oktober 1995, s. 10

⁷⁹ Svensk Damtidning, nr 21, 19-25 maj 1995, s. 3

Att man har gett kronprinsessan Victoria så mycket uppmärksamhet i veckopressen är inte konstigt. Det är trots allt vår framtida statschef som börjar sin ämbetsmässiga karriär. Men när det skrivs om manliga medlemmar av kungafamiljen som representerar vid någon tillställning läggs inte fokus på deras kläder. Sättet att uttrycka sig är även någon nedvärderande, som om kronprinsessan var en liten flicka. Bland annat när man skriver att kronprinsessan kämpade för att hålla sig vaken, det stämmer ganska bra med teorin feminisering. Artikeln nedvärderar kronprinsessan i egenskap av hennes ämbete men är positivt inställd till henne i andra avseenden.

”Drottning Silvias många ansikten”

Denna artikel är ett bildspel med inte mindre än fjorton bilder på drottning Silvia. Gemensamt med alla bilder är att de är smickrande bilder där drottningen glatt ler in i kameran. Man verkar ha bemödat sig om att ta fram de bästa möjliga bilderna på drottning Silvia. Till bilderna följer bildtexter som ”Drottningen lyser av lycka, vinden leker i hennes hår.”⁸⁰, ”BLICKEN, den berömda. Drottningen på skälmskt humör.” och ”Undra på att alla i hennes väg smälter med DET leendet.”⁸¹ Artikeln är översvallande positiv inställd till drottningen och vill visa på att hon klär i alla sorters kläder och situationer. ”Söt i samemössa. Tänk, hon klarar det också. Att se förtjusande ut i en huvudbonad vi andra nog inte skulle bära med samma glans alls... Nog är drottninglivet omväxlande allt.”⁸² Även om många av de ”ansikten” och olika kläddräkter som behandlas i artikeln har använts i officiella sammanhang är det inte så man vinklar presentationen. Som i tidigare inslag gör man inte skillnad på drottningen som privatperson eller i hennes ämbetsmässiga roll.

”Så bussigt av er att komma”

Med rubriken ”Så bussigt av er att komma” rapporterar *Året Runt* om ett kungabesök i Haninge kommun. Inslaget börjar med:

Han må vara kung, men vid drottningens sida bleknar han, vår Carl XIV Gustaf. Drottningen ser så liten och späd ut i verkligheten, men hennes varma utstrålning gör att hon märks mest. Hon har ett äkta leende som når hela vägen till ögonen.⁸³

---

⁸⁰ Svensk Damtidning, nr 43, 20-26 oktober 1995, s. 2

⁸¹ Svensk Damtidning, nr 43, 20-26 oktober 1995, s. 3

⁸² Svensk Damtidning, nr 43, 20-26 oktober 1995, s. 4

⁸³ Året Runt, nr 40, 29 sept – 6 okt 1995, s. 2

Besöket är ett officiellt besök och det står att kungaparet har ett späckat schema. ”Kungligheterna är inte fullt så märkvärdiga som man kan inbilla sig. Hela dagen får de åka i en ganska vanlig röd dieseldriven buss från Stockholms Lokaltrafik.”⁸⁴

En annan intressant sak är att trots att detta är ett ämbetsmässigt besök från kungen beskrivs det på följande sätt: ”Drottningen visar tydligt hela tiden hur engagerat hon följer med allt som visas. Hon viker upp brättet på hatten för att se bättre, vinkar och ler [...] Men de hinner aldrig stanna länge på samma ställe, hon och kungen.”⁸⁵ Jag anser att det är signifikant att man hela tiden skriver om ”hon” och kungen. Eller startar en mening med vad drottningen gör, ser ut eller tycker om någonting. Det visar på att drottningen och inte kungen står i fokus i veckopressen. Det går även att se på hur man väljer att presentera bilderna i reportaget. Först visas en stor bild på drottningen som leende kommer ut ur bussen, placerad halvt bakom den bilden är en mindre bild när kungen kliver ut ur bussen.

”Nu trivs prinsessan Margaretha med sitt liv”

Prinsessan Margaretha har återigen stått i fokus i detta nedslag i *Svensk Damtidning*. Under rubriken ”Nu trivs prinsessan Margaretha med sitt liv: I en flygel på Drottningholm inreder hon sitt nya hem” berättas att prinsessan trivs i sin våning. Artikeln förklarar prinsessans återkomst till Sverige med att hennes äktenskap med engelsmannen John Ambler anses vara över. ”Situationen är inte särskilt lustig vare sig för prinsessan Margaretha eller för John Ambler. Han är mycket sjuk [...]” Artikeln är dock sympatiskt skriven och skribenten verkar positivt inställd till prinsessan. Till artikeln finns en bild på en glatt leende Margaretha och man tillägger också att ”För att hon själv ska få ett bra liv i Sverige måste hon veta att John mår bra” vilket man menar är ett tecken på lojalitet.⁸⁶

I oktober har *Svensk Damtidning* ett annat inslag med prinsessan Margaretha. Tonen i denna artikel är helt annorlunda. Den är mycket mera kritiskt inriktad, dessutom är bilden ”mindre charmig”, prinsessan ser sur ut men hennes blick möter kameran. Rubriken ”Prinsessans Margarethas ensamma och kringflackande liv oroar kungafamiljen” sätter tonen för denna artikel.

---

⁸⁴ Året Runt, nr 40, 29 sept – 6 okt 1995, s. 4

⁸⁵ Året Runt, nr 40, 29 sept – 6 okt 1995, s. 4f

⁸⁶ Svensk Damtidning, nr 19, 5-11 maj 1995, s. 7

Prinsessan Margaretha, 61 år, har inte längre något riktigt hem. Sitt liv efter separationen från John Ambler och efter att deras hem såldes, tvingas hon numera tillbringa i kappsäcken [...] Hon har heller inga pengar att tala om. Det lilla hon har är låst i fonder och hon kommer inte åt kapitalet. Den enda fasta punkten i Margarethas liv är numera ett litet krypin i London.⁸⁷

Det här är den första riktigt kritiska artikeln mot kungahuset som jag har mött i min undersökning. Man skriver att Margaretha i grunden är *blyg* och *skygg*. Det hävdas också i artikeln att kungafamiljen är oroade över att Margaretha är för ensam och beskriver henne med: ”Margaretha har inga vänner i England.” och ”Margaretha har inga speciella intressen [...] Hon gillar inte heller att läsa.” Att hon reser mycket förklaras med: ”Det verkar vara en flykt från ett liv som hon inte är tillfreds med.”⁸⁸ Hur man vet att det är en ”flykt” redogörs inte för. Vid tidigare nedslag hittade jag ingenting såhär negativt vinklat mot någon person i kungafamiljen.

Övriga notiser under undersökningsperioden

En stor skillnad från tidigare nedslag är den kraftigt ökade mängden med små notiser rörande det svenska kungahuset. Ofta är det bara ett par rader text tillsammans med en bild.

”Prosit, Carl Gustaf”, skriver *Svensk Damtidning* intill en bild på kungen som dricker öl och drottningen som står leende bredvid. Det handlar alltså om det tyska ordet för *skål*. ”Gott, tyckte kungen om ölet. Drottning Silvia föredrar dock juice och mineralvatten. Och någon gång ett glas vitt vin.” under ett besök i Tyskland.⁸⁹

Svensk Damtidning skriver att ”Kungen var på ”hemlig” motorträning [...] Kungen var fartigt klädd i hjälm och gul overall [...] Grabbigt kul för monarken!”⁹⁰ Det finns en bild på kungen när han står och diskuterar med en annan förare.

Det finns även en liten notis kallad ”Prinsessgolf” där det förtäljs att prinsessan Birgitta, som brukar spela golf på Mallorca, spelade på Haninge golfklubb. Hon beskrivs även som ”golftokig”.⁹¹

⁸⁷ Svensk Damtidning, nr 41, 6-12 okt 1995, s. 9

⁸⁸ Svensk Damtidning, nr 41, 6-12 okt 1995, s. 9

⁸⁹ Svensk Damtidning, nr 42, 13-19 okt 1995, s. 18

⁹⁰ Svensk Damtidning, nr 21, 19-25 maj 1995, s. 19

⁹¹ Svensk Damtidning, nr 41, 6-12 oktober 1995, s. 18

I *Året Runt* uppmärksammar man kungens födelsedag med en notis och skriver att kungen tog emot födelsedagsgratulationer från små barn. ”Vad kungen önskar sig är hovets hemlighet. Men massor av blommor lär han få av alla barn.”⁹²

Det finns också en notis i *Året Runt* om att boken ”Victoria, Kronprinsessan av Sverige”, som är en bildbok, släppts. Tidningen är väldigt positivt inställd till boken och kronprinsessan.⁹³

Under rubriken ”Drottning Silvia berättar om sin erfarenhet som ”invandrare”, skriver de att drottningen är landets mest kända invandrare och att hon talar sju språk flytande.⁹⁴

Det som är gemensamt för alla dessa små notiser är att de behandlar de kungliga som privatpersoner. Det är inte information som är kopplad till deras ämbeten eller är del av ett större reportage. Intresset för att publicera liknade historier har vuxit jämfört med tidigare nedslagsperioder. De händelser som rapporteras är vardagliga, vanliga händelser.

Det fanns under detta nedslag ytterligare tre notiser som är av intresse för min undersökning. De två första handlar om kungen men i den ena tar drottningen ”över”. Notisen noterar kungens födelsedag och beskriver honom som ”klädsamt solbränd” när han tog emot folkets jubel. Men man tillägger sedan:

Dagen till ära kunde kung Carl Gustaf också fröjda sig lite extra åt sin granna fru, nu med säker placering på listan över världen femtio stiligaste kvinnor. Det är den amerikanska tidskriften *People Weekly* som tyckt till om Sveriges drottning, 51.

”Silvia är så vacker att man blir knäsvag” citerar vi ur hyllningskören. Jojo!⁹⁵

Återigen återkopplas till Silvias utseende, även om det intresset mer och mer börjar glida över till kronprinsessan Victoria.

Under ett sammanträde i Utrikesnämnden skriver *Svensk Damtidning* att Gudrun Schymans mobiltelefon började ringa så att det störde sammankomsten.

”Fullkomligt åskgrå i ansiktet av ilska blev kungen [...] Så det är glöd i Hans Majestät. Det är bara att han döljer det väl.”⁹⁶ Till notisen följer en bild på kungen där

---

⁹² *Året Runt*, nr 18, 28april-5maj 1995, s.11

⁹³ *Året Runt*, nr 40, 29sept-6okt 1995, s. 5

⁹⁴ *Svensk Damtidning*, nr 21, 19-25 maj 1995, s. 9

⁹⁵ *Svensk Damtidning* nr 20, 12-18 maj 1995, s. 6

⁹⁶ *Svensk Damtidning* nr 40, 29sept-5okt 1995, s. 72

han sitter med armarna i kors och ser ganska arg ut. Av någon anledning finns det också en bild, (som är större) på drottning Silva iförd drottningkronan och med ett brett leende på läpparna, som kontrast till den arge kungen. Trots det är artikeln sympatiskt inställd till kungen, man verkar anse att det är bra att han blir arg.

Det finns även en mindre notis i *Svensk Damtidning* i detta nedslag som berör drottning Silvia. I ett inslag beskrivs drottningens kaffevanor: ”Drottningen älskar sitt kaffe [...] Själv dricker hon sitt svart. Och kokt. Rub hårdrostat. Inget socker, ingen grädde [...] Två, tre koppar om dan kan det bli. Men inte mer.”⁹⁷ Att man väljer att skriva om en sådan sak är ganska signifikant, det tyder på den ökande medialiseringen av kungafamiljen. Att drottningens utseende debatteras kan ändå förstås då det kan spela en roll i hennes representativa uppgifter. Vad drottningen gillar för kaffe gör inte det.

Delsammanfattning

Under denna nedslagsperiod har Victoria gjort ordentlig entré i veckopressen. Hon får mycket uppmärksamhet men man skriver lite nedlåtande om henne. Även om hon ska ta över pappa kungens jobb i framtiden behandlar veckopressen henne mer som drottning Silva i sättet att rapportera. Det är väldigt mycket bilder på de båda och hur de klär sig är centralt i artiklarna. Det är också första gången som det skrivs kritiskt om någon person ur kungahuset. Den andra artikeln om prinsessan Margaretha som jag har analyserat är klart negativt inställd till henne och hur hon lever sitt liv. Denna negativa sociala uppskattning är i enlighet med Weber ett tydligt tecken på att statusen för kungahusets medlemmar har sjunkit. Det har även blivit en klart ökad mängd med ”små notiser” angående kungafamiljen. Dessa notiser har allt som oftast inget med kungahusets representativa uppgifter att göra, exempelvis hur drottningen vill ha sitt kaffe. Man kan också märka att kungen lämnas något i skymundan i förhållande till drottning Silva och kronprinsessan Victoria.

---

⁹⁷ Svensk Damtidning, nr 20, 12-18 maj 1995, s. 73

2010: Medialiseringen av kungahuset

Utvecklingen som har märkts så långt i undersökningen fortsätter i detta nedslag. Det blir allt fler bilder och allt mer plats lämnas i tidningarna åt kungligheter. *Svensk Damtidning* har profilerat sig mot kungligheter, vilket märks på flera sätt. Den enorma mängd artiklar, reportage, små notiser och framförallt bilder talar sitt tydliga språk. Dessutom har man lagt till ”Den Kungliga Veckotidningen!” högst upp på framsidan av sin tidning. Men även *Året Runt* har lagt mer fokus på kungligheter och har infört några sidor i varje nummer kallat ”Kungliga karameller”.

”En modern man som Daniel får inga problem”

Daniel Westling, kronprinsessans man, har gjort entré i den svenska veckopressen. Under rubriken ”En modern man som Daniel får inga problem” diskuteras hur Daniel ska hantera sitt stundande ingifte i kungafamiljen. ”- Det är i sin ordning att en välsvarvad kvinna gifter sig till privilegier och lever av sin mäktiga man. Men kan en man göra detsamma och fortfarande anses manlig?” Man menar på att det är ett ”banbrytande könsrollsexperiment ” som pågår i kungahuset men att Daniel Westling representerar ”den moderne mannen”. ”Maskulin och så trygg i sig själv att han inte har några problem med att hustrun både har högre status och större förmögenhet.” Man skriver också i artikeln att han ska finnas vid Victorias sida och vara ett stöd när hon representerar. Bilder på Daniel, både med kronprinsessan och med drottningen.⁹⁸

Nästa artikel där Daniel Westling står i centrum rubriceras ”Äntligen en i familjen”. Det är vid tillfället kungens födelsedag och Daniel får för första gången stå tillsammans med övriga kungafamiljen och vinka från Ordenssalarnas fönster. Reportaget fokuserar på att ”[...] Daniel Westling tog ytterligare ett steg på sin väg mot prinstiteln [...] Balkongdebuten betyder att det nu är fritt fram för Daniel att delta i officiella kungliga sammanhang.” Detta illustreras också, både med ett par närbilder på kronprinsessan Victoria tillsammans med Daniel och med en tillbakablick hur det har sett ut på balkongen de senaste fem åren vid kungens födelsedag.⁹⁹

Det finns ett snabbt omnämnande om Daniels svensex, står egentligen bara att det regnade. Trots att man inte har någon nyhet har allt Daniel gör blivit

⁹⁸ Svensk Damtidning, nr 18, 29april-5maj 2010, s.4

⁹⁹ Svensk Damtidning, nr 19, 6-11 maj 2010, s.2

”nyheter”.¹⁰⁰ Ett liknande inslag finns under rubriken ”Daniel gör gudfars debut som kunglig”, vilket egentligen bara förtäljer att Daniel blivit gudfar till sin bästa väns son.¹⁰¹

”Han lockar Victoria till skratt” I inslaget finns sex stycken bilder på den leende och ibland vilt skrattande kronprinsessan Victoria. Till bilderna följer text som, ”Victoria hade festens snyggaste klänning [...]” På alla bilder är Daniel Westling också med, vilket skiljer sig från tidigare nerslag rörande kungen och drottningen när drottning Silva ofta avbildades ensam. Man har bemödat sig att leta fram bilder från alla möjliga sammanhang där kronprinsessan skrattar och ser glad ut.

Med **Daniel Westling** kom lyckan in i **kronprinsessan Victorias** liv. Hon – den pliktrogna och allvarliga – skrattar som aldrig förr i fästmannens sällskap. Till och med i officiella sammanhang, och inför alla bevakande pressfotografer, släpper Victoria masken och låter ett pärlande skratt höras. Den glädjen bådär gott för de kungliga äktenskapet!¹⁰²

Sammanfattningsvis är reportagen angående Daniel Westling positivt inställda. Man skriver om den roll han får genom sitt gifte med kronprinsessan Victoria och hur hans ”prinskola” har gett resultat. Man lägger även ganska stor fokusering vid den representativa roll som han, tillsammans med kronprinsessan, börjat få. När Silvia kom in i kungafamiljen låg fokuseringen främst på hennes utseende medan fokuseringen nu är av mer ämbetsmässig karaktär. Man skriver även mycket om Victorias och Daniels lyckliga äktenskap och de uttryck för kärlek som de visar.

”Kärleksresa i världen”

Efter bröllopet begav sig kronprinsessan Victoria och prins Daniel ut att resa. Deras första officiella utlandsjobb tillsammans gick till Frankrike där man även passade på att fira 200-årsminnet av Jean-Baptiste Bernadottes utnämning till svensk prins. *Året Runt* uppmärksammade denna resa men valde dock att lägga fokus på kronprinsessans kläder. ”Första chansen för **kronprinsessan Victoria** att visa upp sin nya garderob efter bröllopet, kom vid besöket i Frankrike i september.” Varefter de går över till att skriva om själva statsbesöket, vilket var det första för prins Daniel, men med en vinkling på deras nya äktenskap. ”[...] kärleken till Daniel lyste om

¹⁰⁰ Svensk Damtidning, nr 21, 20-26 maj 2010, s.8

¹⁰¹ Svensk Damtidning, nr 42, 14-20 oktober 2010, s 12

¹⁰² Året Runt, nr 22, 27 maj 2010, s. 13

henne. De höll förälskat varandra i hand till och med när de besökte franske presidenten.”¹⁰³ Det finns sju bilder varav fem är på både prins Daniel och kronprinsessan Victoria, de andra två är Victoria ensam på. På alla bilder ser Victoria leende rakt in i kameran medan Daniels blick är riktad åt ett annat håll eller ner i marken. Man har valt bilder där kronprinsessan ser bra ut och är i fokus. Bilderna visar att det är kronprinsessan man första hand är intresserad av.

Svensk Damtidning uppmärksammar även de denna händelse. Det finns flera bilder på paret där de håller varandra i handen, båda är med på alla bilder. Dessa bilder är valda för att förstärka uppfattningen om ett nyförälskat par. De väljer dock att lägga en hel del fokus på prins Daniel. ”Spöregn, 250 handskakningar och en hel skog av fotografer. Att vara Sveriges färskaste prins är inte alltid helt lätt. Men Daniel klarar det med bravur, även när det verkligen gäller [...]” Även i denna artikel skrivs om kronprinsessans utseende. ”Victoria såg slank ut i sin svarta klänning men höll hela tiden händerna, och sin lilla aftonväska framför magen.”¹⁰⁴

I sin nästa tidning följer *Svensk Damtidning* upp resan med reportaget ”Frankrikeresan blev en riktig kärleksfest [...]”. Även i denna artikel skrivs en del om Daniel:

Han rör sig vant i de kungliga sammanhangen och han lät, precis som protokollet kräver, sin hustru gå något steg före, hälsa först och spela huvudrollen.

Prinsskolan har gett resultat. Magnifique! [...] det absoluta eldprovet för Daniel: den privata audiensen hos president Sarkozy.¹⁰⁵

Men huvudrollen innehas trots allt av kronprinsessan Victoria. Man lägger fokus på hennes kärlek till Daniel och hennes egen utstrålning och utseende.

[...]och man riktigt såg hur lycklig hon var över att kunna säga ”min man” [...] - Så fysiska har kungen och drottningen aldrig varit! [...] och glöden i Victorias ögon gick inte att ta miste på. De liksom gnistrade till varje gång hon log.”¹⁰⁶

Det är ett ”hav” av bilder på Victoria och Daniel. Inte mindre än 17(!) bilder. Till och med en bild på dem bakifrån så att man ser alla fotografer som fotograferar dem! Victoria ler på alla bilderna och återigen har man valt ut ”bra bilder” på henne. Allt

---

¹⁰³ Året runt, nr 43, 21 oktober 2010, s. 14

¹⁰⁴ Svensk Damtidning, nr 40, 30sept-6okt 2010, s. 6

¹⁰⁵ Svensk Damtidning, nr 41, 7-13 oktober 2010, s. 4f

¹⁰⁶ Svensk Damtidning, nr 41, 7-13 oktober 2010, s. 3

som oftast råkar Daniel titta i marken eller åt ett annat håll medan Victoria ser rakt in i kameran ”En annan av besökets snackisar var Victorias nya läckra garderob. Frankrikes presidentfru slog hon ju med flera hästlängder!”¹⁰⁷ Detta citat visar en ännu gång vart veckopressens fokusering ligger.

Nästa resa för det nygifta paret gick till Kina. Det uppmärksammades av både *Året Runt*, i deras artikel ”Grundmurad KÄRLEK”,¹⁰⁸ och av *Svensk Damtidning*. De senare döpte sin artikel till ”Victorias och Daniels kärleksresa genom världen [...]” och kronprinsessan presenteras på följande sätt: ”Hennes ansikte strålar, hon är näst intill osminkad, bär byxor [...] och håller sin Daniel i hand.” De skriver väldigt positivt om Daniels ageranden och hur han hanterar uppmärksamheten från pressen på ett skämtsamt och avslappnat sätt.¹⁰⁹ De finns även ett par bilder där kronprinsessparet poserar skämtsamt på den kinesiska muren. Liksom tidigare följer *Svensk Damtidning* upp detta reportage i sitt nästa nummer. Även detta reportage är väldigt positivt inställt till de båda kungligheterna. ”Nej, det är inte svårt att förstå varför kronprinsessan är så stolt över sin man.” Ett återkommande tema är kronprinsessans utseende, ”Victoria strålade i sina läckra klänningar.”¹¹⁰

”Flykten till New York”

Både prinsessan Madeleine och prins Carl Philip har varit relativt anonyma i denna undersökning, fram tills nu. Madeleine har fått ett massivt utrymme i veckopressen under denna nedslagsperiod (och flera framsidebilder i *Svensk Damtidning*). Det är dock ingenting smickrade som skrivits. ”I helgen flydde prinsessan Madeleine från kärlekskaoset.” Till New York där ”prinsessan alltid gömmer sig när hon har det jobbigt.” Det handlar alltså om prinsessans uppslagna förlovning med Jonas Bergström, efter en obekräftad otrohetsaffär. Bilderna som finns är ”paparazzibilder”, man kan se hur prinsessan försöker dölja sig på avstånd under hennes väg till flygplatsen.¹¹¹

I nästa nummer av *Svensk Damtidning* finns inte mindre än fyra artiklar som behandlar denna fråga. En av artiklarna skriver ”Lugn, bara lugn, prinsessan Madeleine! Det är inte första gången i världshistorien en kunglig förlovning bryts.”

---

¹⁰⁷ Svensk Damtidning, nr 41, 7-13 oktober 2010, s. 7

¹⁰⁸ Året runt, nr 44, 28 oktober 2010, s. 13

¹⁰⁹ Svensk Damtidning, nr 42, 14-20 oktober 2010, s.6

¹¹⁰ Svensk Damtidning, nr 43, 21-27 oktober 2010, s.5

¹¹¹ Svensk Damtidning, nr 18, 29april-5maj 2010, s.7

Artikeln fortsätter och menar att det finns likheter i tidigare fall, när uppslagna förlovningar resulterat i en kortare eller längre vistelse utomlands.¹¹² I en annan artikel försäkras att ”Madeleine har redan lämnat krisen bakom sig.” och går vidare med att förklara att prinsessan förutom jobbet på Childhood Foundation även har som intresse att gå på lyxiga restauranger, shoppa och gå på exklusiva nattklubbar.¹¹³ En tredje artikel har rubriken ”Nu måste Madeleine hitta en man hon verkligen kan lita på.” och skriver vidare att ”Nu är sista chansen för Madeleine, nu måste hon hitta rätt man [...]”¹¹⁴ Den fjärde och sista artikeln på detta ämne i detta nummer av *Svensk Damtidning* är en intervju med flickan Madeleines fästman var otrogen med. Det står att hon har gått ”under jorden” efter den enorma mediala pressen men att hon är glad över att bröllopet är inställt och att hon tycker synd om prinsessan.¹¹⁵

Under rubriken ”Bruten förlovning – och nu ska deras gemensamma liv delas upp [...]” fortsätter *Svensk Damtidning* i sitt nästa nummer att rapportera om prinsessan:

Enligt uppgift från hovets presschef Nina Eldh mår Madeleine inte bra. Det var också därför hon oväntat ställde in ett planerat framträdande i Seattle i förra veckan. Storasyster Victoria fick rycka in i stället [...]¹¹⁶

Bilderna är återigen ”smygbilder” på prinsessan. Det finns även en artikel som skriver om ryktena om att prinsessan har en romans med hockeyspelaren Henrik Lundqvist. ”Blickarna, skratten, leendena. Madeleines uppenbara förtjusning över att vistas i hans så omvittnat charmanta sällskap.” Henrik själv förnekar att han dejtar prinsessan och säger att han håller sig utanför hela historien då han anser att det är prinsessans privatsak.¹¹⁷

Svensk Damtidning skriver under rubriken ”Madeleine tvingades möta sina krossade drömmar” att: ”Det var en dämpad prinsessa Madeleine som landade på Arlanda för att möta upp på sin systers möhippa. Uppbrottet från Jonas har tagit henne hårt.” De skriver än en gång om att Victoria fick hoppa in för Madeleine och slutföra ett uppdrag i Seattle.

---

¹¹² Svensk Damtidning, nr 19, 6-11 maj 2010, s. 11

¹¹³ Svensk Damtidning, nr 19, 6-11 maj 2010, s. 10

¹¹⁴ Svensk Damtidning, nr 19, 6-11 maj 2010, s. 12

¹¹⁵ Svensk Damtidning, nr 19, 6-11 maj 2010, s. 11

¹¹⁶ Svensk Damtidning, nr 20, 12-19 maj 2010, s. 7

¹¹⁷ Svensk Damtidning, nr 20, 12-19 maj 2010, s. 11

Under timlånga tjejluncher har Madeleine pratat ut, gråtit och fått stöd [...] Förutom frustrationen, ilskan och sorgen över att relationen är över så känner sig Madeleine också förnedrad över att Jonas otrohetshistoria med Tora kablats ut över hela världen. Alla vet, och det smärta.¹¹⁸

Det som verkligen skiljer dessa artiklar från tidigare perioder är den hårda och negativa bevakningen över prinsessan Madeleine. Artiklarna handlar om något ytterst privat och av de bilder som finns med är majoriteten ”smygbilder”. Dessa artiklar påvisar två saker, för det första att kungafamiljens privatliv inte längre kan anses som privat och för det andra visar det på att statusen för kungafamiljen har sjunkit.

”Hur länge ska Victoria orka med familjestrulet?”

En intressant sak som skiljer denna nedslagsperiod från de tidigare är den ibland kritiska ton som höjs mot delar av kungahuset. I artikeln ”Hur länge ska Victoria orka med familjestrulet?” framhålls Victoria som den ansvarfulla som tar hand om alla problem medan andra delar av familjen kritiseras. Man skriver att alla familjekriser gör tillvaron till en mardröm för kronprinsessan. ”Hon må stråla utåt, men bakom den välpolerade fasaden är det mycket som tynger Sveriges kronprinsessa.” De kriser man syftar på är Madeleines uppslagna förlovning och Carl-Philips struliga kärleksliv. Till det läggs det stundande bröllopet och den relativt nyopererade Daniel.

Turbulensen i familjen har gjort kungen rasande och det har i stället blivit Victoria som tagit på sig rollen som fredsmäklare. Kungaparet valde att åka ner till Monaco och ett scoutevenemang. Victoria blev ensam kvar hemma med familjeproblemen [...] Precis som då det gäller hennes kungliga uppdrag och plikter, där hon alltid är lika ambitiös och plikttrogen, vill hon alltid göra sitt bästa för sina nära och kära (6)

Vid ett möte med biståndsministern visas en bild på kronprinsessa med bildtexten, ”[...] såg Victoria trött och sliten ut. ”, det är inte alls samma ”strålande” leende som brukar publiceras i tidningen. Artikeln avslutas med att Victoria är ensam hemma efter kungaparets och Madeleines flykt från Sverige: ”redo att rycka in, finnas där och ställa till rätta. Tyngden på hennes axlar växer, och bröllopet närmar sig med stormsteg. Hur ska hon orka?”¹¹⁹

Svensk Damtidnings nästa artikel på området rubriceras ”Hur skulle

---

¹¹⁸ Svensk Damtidning, nr 21, 20-26 maj 2010, s. 7

¹¹⁹ Svensk Damtidning, nr 18, 29april-5maj 2010, s.6

kungafamiljen klara sig utan Victoria ...?”. Artikeln tar åter upp händelsen när Victoria fick rycka in för sin syster i Seattle ”Men Victoria – hon finns alltid där!.. Alltid lika positiv. Och ständigt lika plikttrogen [...] Kronprinsessan är verkligen någon att hålla i handen när det blåser hårt.” Till denna artikel finns det en bild på drottningen när hon ler och ser glad ut.¹²⁰ *Året Runt* skriver att ”**Kung Carl Gustaf** och **drottning Silvia** ville glömma kärlekskrisen i Sverige. Därför accepterade de tacksamt inbjudan till galamiddag hos **prins Albert** i Monaco.”¹²¹

Den något nedvärderande tonen man skrev om kronprinsessan i förra nedslagsperioden är helt borta. Hon utmålas som kungafamiljens räddning, och man betonar flertalet gånger hennes ansvarsfullhet och hennes plikt känsla. Det ligger dock en kritisk ton mot kungen som ”flyr” landet för att komma undan sina plikter medan Victoria får ta över, även för prinsessan Madeleine. Artiklarna är översvallande positivt inställda till kronprinsessan, men ganska kritiska till övriga kungahuset.

Vidare i den mindre smickrande mediala bevakningen skriver *Svensk Damtidning*: ”Prins Carl Philip såg lite sammanbiten ut. Kanske tänkte han på att det kommer dröja bra länge innan hans Sofia får stå med där uppe på familjebalkongen” bredvid en bild på en sammanbiten prins!¹²² Med rubriken ”Sammanbiten” skriver man, ”**Prins Carl Philip** fortsätter sin racingkarriär. Det gick väl så där i kvalet till Porsche Carrera Cup. Prinsen fick nöja sig med 13:e plats.”¹²³ I båda artiklarna beskrivs prinsen som sammanbiten, i ena fallet för att han inte presterat så bra som han hoppats i en motorsportstävling och andra gången handlar det om hans något problematiska kärleksliv.

Under rubriken ”Tuffe kungen – livvakterna hänger inte med i svängarna” skriver *Svensk Damtidning* att kungen älskar fart och adrenalinstinn spänning.

Kungens vilda framfart på E4:an med Ferrarin är också en rysare ... Som vanligt gick det undan – kungen fräste förbi de andra bilisterna i uppskattningsvis 150 kilometer i timmen trots den lagstadgade hastighetsgränsen på 110 kilometer i timmen. Bredvid honom i passagerarsätet satt livvakten, stel och blek om nosen.

---

¹²⁰ Svensk Damtidning, nr 21, 20-26 maj 2010, s. 10

¹²¹ Året runt, nr 21, 18 maj 2010, s. 13

¹²² Svensk Damtidning, nr 19, 6-11 maj 2010, s. 10

¹²³ Året runt, nr 21, 18 maj 2010, s. 13

Kungen kan kosta på sig att trycka på gaspedalen i botten eftersom han har åtalsimmunitet och inte behöver riskera att förlora körkortet eller ens bötfällas för fortkörning.

De nämner även en gång i Norrköping för fem år sen när kungen krockade. Sen finns en bild på en trasig BMW och kungen på en häst (tittande bort). Bildtexten är ”Trots att han är fyllda 64, är kungen stentuff. Han rider som en cowboy och ibland går det så fort under bilfärderna att kraschar är oundvikliga [...] Säpokillarna orkar inte hänga med!”¹²⁴

Denna artikel är blandat till sitt innehåll, den beskriver kungen som *stentuff* och äventyrslysten. Men den framhåller också att han kan bryta mot de regler och lagar han vill för att han har åtalsimmunitet och de väljer att påminna om en krasch som inträffat fem år tidigare. Rent tekniskt kan man fråga sig hur de visste att livvakten var ”stel och blek om nosen”.

Övriga notiser under undersökningsperioden

Med rubriken ”Vår blomsterdrottning” rapporterar *Året Runt* att drottningen invigde en blomutställning, tillsammans med en bild på drottningen när hon får blommor.¹²⁵ Samma sak uppmärksammas i *Svensk Damtidning*, där de skrev ”Och precis som växterna är Silvia så vacker och vårlig i sin skraddarsyddaprikosrosa dräkt”¹²⁶

Vid drottning Margrethe födelsedagsfirande skrivs ”Victoria stal all uppmärksamhet när hon anlände med Daniel och Carl Philip” under en bild på de alla tre, där kronprinsessan skrattar högt och de andra ler. Man passar även på att gratulera prins Carl Philip på födelsedagen.¹²⁷

”Välkomna på förhandsvisning”, heter notisen som handlar om Victorias och Daniels nya hem på Haga Slott. ”Det viskas om att Daniel gillar guld och sammet, medan kronprinsessan föredrar en mer klassisk stil. Kanske en källa till lite äktenskapligt gnabb? Notisen avslutas dock med, ”Nej, det råder ingen tvekan om att Victoria och Daniel kommer att bli mycket lyckliga i sitt nya hem.”¹²⁸

”Silvia i ny höstfrisyr á la 70-tal”, Notisen handlar om drottning Silvias

---

¹²⁴ Svensk Damtidning, nr 42, 14-20 oktober 2010, s. 12

¹²⁵ Året runt, nr 19-20 (dubbelnummer), 6 maj 2010, s. 15

¹²⁶ Svensk Damtidning, nr 18, 29april-5maj 2010, s. 16f

¹²⁷ Året Runt, nr 19-20 (dubbelnummer), 6 maj 2010, s.14f

¹²⁸ Svensk Damtidning, nr 40, 30sept-6okt 2010, s. 4

nya frisyr. ”Alla kan vi ju ha en dålig hårdag – utom drottningen förstås som ju alltid är välkammad och stilfull”. Författaren menar att det varit ett händelserikt och tufft år för drottningen och att hon oroat sig för barnens hälsa, framtid och livskamrater.

”Drottning Silvias nya klipp avslöjar att hon är lyckligare än på mycket länge.”¹²⁹

”Silvias skandalrubiner” - den rubriken ger en något snedvriden bild av vad notisen handlar om. Rubinerna som Silvia bar hade varit föremål för en del debatt om vem de tillhörde då de tidigare sålts fram och tillbaka av kungens släktingar. Men Silva själv var aldrig inblandad i den affären.¹³⁰

”Kungligt favoritgodis” - man skriver att det ryktas om att prins Philips favoritgodis är geléhjärtan.¹³¹ Här kan man se att kungafamiljen ”avdramatiseras”. Till alla dessa ”notiser” finns bilder som ser ut att vara tagna ur ett fotoarkiv som egentligen inte hör till texten.

Hemmets Journal skriver artikeln ”Så minns vi svenskar Årets bröllop!” vilket är en tillbakablick över kronprinsessans bröllop och man rapporterar om Folklivsarkivet i Lund som samlat historier från medborgare om vad de gjorde under bröllopet. Man nämner att 4,7 miljoner tittade på sändningen av bröllopet någon gång under dagen. En av de mest återkommande kommentarerna är att folk var imponerade av den kärlek som brudparet uppvisade. Men alla var inte odelat positiva till bröllopet.¹³²

En kvinna berättar till exempel att hon gått med i facebook-gruppen ”Vi som ger fan i Victorias bröllop. Men en sak tycks alla som skrivit och berättat vara ense om – att mediebevakningen gick på tok för långt. ”Fånigt” är ett ord som återkommer flera gånger.”¹³³

En bild av kronprinsessparet iförda bröllopskläder.

Mängden med notiser i har i detta undersöknings nedslag ökat explosionsartat. Samma tendenser som kunde ses i nedslaget 1995 förstärks nu. Få av notiserna hanterar kungahusets representativa uppgifter. Fler och fler notiser och artiklar skriver saker om kungahuset som om de vore sanna utan att ha belägg för dem. Exempelvis hur de mår eller vad de tycker om saker, eller som tidigare tagits upp, att

¹²⁹ Svensk Damtidning, nr 41, 7-13 oktober 2010, s. 11

¹³⁰ Svensk Damtidning, nr 41, 7-13 oktober 2010, s. 15

¹³¹ Svensk Damtidning, nr 41, 7-13 oktober 2010, s. 61

¹³² Hemmets Journal, nr 44, 28 oktober 2010, s. 8

¹³³ Hemmets Journal, nr 44, 28 oktober 2010, s. 9

kungens livvakt blev ”blek om nosen”. Notiser som att det ryktas om att kronprinsen gillar geléhjärtan skrevs inte under de tidigare nedslagsperioderna. Genom medikaliseringen har veckotidningarna engagera sig mer och rapportera i en högre grad om kungafamiljens privatliv. Eftersom de ständigt finnas på plats för att ”spionera” på vad de kungliga gör har det lett till en mer kritisk rapportering av deras beteende.

Delsammanfattning

Denna nedslagsperiod karaktäriseras främst genom det stora utrymme kungahuset får i veckopressen. Denna medikalisering märks också på omslagen till tidningarna, framförallt i *Svensk Damtidning*, där medlemmar av kungafamiljen alltid finns porträtterade. Intresset är klart större och allt mer är ”icke ämbetsmässiga” frågor. Prins Daniel har fått stor uppmärksamhet och reportagen om honom är positivt inställda. Till skillnad från när Silvia kom in i kungafamiljen fokuserar man på den representativa roll som han, tillsammans med kronprinsessan, börjat få .

Prinsessan Madeleine får också ett stort utrymme under denna nedslagsperiod men det rör till största delen hennes högst privata upplagna förlovning och hennes ”flykt” till New York. Bilderna på henne är också av en ny karaktär då de flesta är ”paparazzibilder”. Prinsessan närmast förföljs av media trots hovets vädjan om att låta henne vara ifred. Det har också skett en förändring i vad man väljer att skriva om, skvaller och obekräftade rykten har fått större utrymme. Det har även varit en del kritiska skrivelser mot kungafamiljen. Statusen för kungafamiljen har sjunkit. Men paradoxalt nog inte för kronprinsessan Victoria som presenteras översvallande positivt.

Resultat

De frågor som jag ville besvara med denna uppsats var följande:

- Hur skildras kungen/kungahuset i svensk veckopress under dessa nedslag? Kan man se någon förändring i framställningen?
- Vilka händelser väljer man att skriva om, personliga eller ämbetsmässiga? Är man kritiskt inställd till vad kungligheter gör eller inte?
- Vilka skillnader i kungahusets status kan ses efter den ändrade successionsordningen 1980 i svensk veckopress?
- Vilka medlemmar av kungahuset väljer tidningarna att fokusera på och förändras det under undersökningsperioden?

Jag hade trott att själva kungen skulle vara mer central i veckopressen rapportering, framförallt i början av studien. Men det var de kvinnliga medlemmarna av kungahuset som stod i centrum. I det avseendet är skildringen sig lik genom hela undersökningen. I början var det prinsessan Sibylla, sedan var det drottning Silvia och därefter kronprinsessan Victoria som stod i fokus. Våldigt mycket av rapporteringen behandlar drottning Silvia från 1980 och framåt. Tidningarna bemödar sig att framställa henne så positivt som möjligt. Man skriver om vad hon har på sig, vad hon gör och vad hon tycker om saker och ting. I nedslaget 1995 börjar kronprinsessan Victoria få mycket uppmärksamhet men man skriver lite nedlåtande om henne. Även om hon ska ta över pappa kungens jobb i framtiden behandlar veckopressen henne mer som drottning Silvia i sättet att rapportera. Man fokuserar inte på hennes ämbetsmässiga plikter utan det är vad hon har för kläder som är centralt. I sista nedslaget förändras det dock och mycket fokus läggs på hur plikttrögen hon är och vilket bra jobb hon gör. Genomgående genom hela undersökningen är det de kvinnliga medlemmarna av kungahuset som står i fokus i rapporteringen i veckopressen.

När det gäller vilka händelser som veckotidningarna väljer att ta upp kan man se en tydlig förändring över tiden. Mängden små notiser, reportage och bilder ökar kraftigt framförallt efter 1995, vilket antagligen påverkar de händelser som tas upp. I de tidigare nedslagen är reportagen mer åt det ämbetsmässiga hållet medan de senare nedslagen är av mer personlig art. Dessa senare notiser har allt som oftast inget med

kungahusets representativa uppgifter att göra, exempelvis hur drottningen vill ha sitt kaffe eller ryktet om att prins Philips favoritgodis är geléhjärta. Att man på detta sätt ”avdramatiserar” kungahuset och behandlar dem som vanliga kändisar skilda från det ämbete de representerar gör att man öppnar upp för en mer kritiskt granskning av hur de agerar.

Fram till 1995 är tidningarna generellt mycket positivt inställda till kungahuset och alla kungliga de skriver om framställs på ett ”bra” sätt. Från 1995 och framåt finns det flera inslag av kritiska artiklar. Hur man presenterar prinsessan Margarethas livsstil och hennes ”liv i kappsäcken” och sättet man uttrycker hennes val på är klart kritiskt och negativt. Trenden fortsätter i nedslaget 2010 då man är generellt sätt mer negativ till vad kungligheter gör. Framförallt har prinsessan Madeleines ”flykt” till New York fått mycket uppmärksamhet. Bilderna på henne är också av en ny karaktär då de flesta är ”paparazzibilder”. Prinsessan förföljs av media trots hovets vädjan om att låta henne vara ifred. Denna negativa publicitet och kritiken mot deras livsstil sänker, enligt Webers tolkning, kungafamiliens status. Även kungen får under den sista nedslagsperioden ta del av den negativa presentationen av hans handlande. Genom den ökade kritiken mot kungahuset ses en tydlig sänkning av dess status. Om denna sänkning ifråga är ett uttryck för feminisering är svårt att säga. Det är främst de kvinnliga medlemmarna av kungahuset som kritiserar, men det är också främst de kvinnliga medlemmarna som det över huvudtaget skrivs om. Kungafamiljen är inte längre ”upphöjd” och kan inte ”komma undan” med saker de gör i privatlivet.

Det stora undantaget är kronprinsessan Victoria. I källmaterialet finns återkommande beskrivningarna om hur hon ”räddar” kungahuset och hon behandlas redan som om det var hon som var tronregent och inte kungen. Professorn i historia Dick Harrison argumenterar i en debattartikel för att monarkin gynnas av en drottning. Han menar att kungahusets utveckling står i linje med den roll som drottningens agerande förknippas med.¹³⁴ Den utvecklingen kan antas förstärkas i framtiden. Rojalisterna är nog glada för att Victoria är så pass duktig på sitt jobb.

För framtida forskning finns det flera andra intressanta frågor som kan ställas till materialet, framför allt efter att kronprinsessan Victoria har tagit över statschef

---

¹³⁴ Harrison, Dick, http://www.svd.se/nyheter/inrikes/monarkin-gynnas-av-en-drottningera_6880297.svd, hämtat den 10 maj 2012

ämbetet. Materialet är även mycket bra för att försöka besvara frågor om kvinnliga roller, både för samhället i stort och för kvinnor i kungahuset.

Källförteckning

Tryckta Källor

Tidningar

Hemmets Journal

Svensk Damtidning

Året Runt

Litteratur

Bergqvist, Christina, *Mäns makt och kvinnors intressen*, Uppsala 1994

Bernow, Roger och Österman, Torsten, *svensk Veckopress 1920-1975*, Stockholm 1978

Blomberg, Eva, ”Sätt att se”, *Historisk Tidskrift*, 2005:2

Engblom, Lars-Åke, Jonsson, Sverker och Gustafsson, Karl, *Den svenska pressens historia IV - Bland andra massmedier (efter 1945)*, Red. Gustafsson, Karl Erik, Rydén, Per, Stockholm 2002

Fejes, Andreas och Thornberg, Robert, *Handbok i kvalitativ analys*, Stockholm 2011

Frihammar, Mattias, ”The Royal Napkin. Sanctifying Processes in the Media Landscape”, *Media and Monarchy in Sweden*, Red. Lundell & Jönsson, Göteborg 2009

Frihammar, Mattias, *Ur svenska hjärtans djup – reproduktion av samtida monarki*, Stockholm 2010

Holgersson, Ulrika, *Klass – Feministiska och kulturanalytiska perspektiv*, Lund 2011

Holgersson, Ulrika, *Populärkulturen och klassamhället - Arbete, klass och genus i svensk dampress i början av 1900-talet*, Stockholm 2005

Larsson, Lisbeth, *En annan historia – Om kvinnors läsning och svensk veckopress*, Stockholm 1989

Lundell, Patrik, ”Long Live the King! Long Live the Press!”, *Media and Monarchy in Sweden*, Red. Lundell & Jönsson, Göteborg 2009

Ottosson, Anders, ”Avmaskulinisering. Ett alternativ till omkodning av

kön?", *Kvinnovetenskaplig tidskrift* nr 1-2, 2004

Rydén, Per, "Inledning", *Veckopressen i Sverige, analys och perspektiv*, Red. Oscarsson och Rydén, Simrishamn 1979

Snickars, Pelle, "A King without E-mail. Refelections on New Media and the Royal Court", *Media and Monarchy in Sweden*, Red. Lundell & Jönsson, Göteborg 2009

Ulfsdotter Eriksson, Ylva, *Yrke, status & genus : en sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad*, Göteborg 2006

Widén, Pär, "Kvantitativ textanalys", *Handbok i kvalitativ analys*, Red. Fejes & Thornberg, Stockholm 2011

Widestedt, Kristina, "Pressing the Centre of Attention. Three Royal Weddings and a Media Myth", *Media and Monarchy in Sweden*, Red. Lundell & Jönsson, Göteborg 2009

Åse, Cecilia, *Monarkins Makt*, Stockholm 2009

Åse, Cecilia, "National Pleasure. Gender and Nation in Royal Yearbooks", *Media and Monarchy in Sweden*, Red. Lundell & Jönsson, Göteborg 2009

Internet

Harrison, Dick http://www.svd.se/nyheter/inrikes/monarkin-gynnas-av-en-drottningera_6880297.svd, hämtat den 10 maj 2012

[Nyord 2010](#)" (pdf), Språkrådet, hämtat den 5 mars 2012.

Republikanska föreningens hemsida, <http://repf.se/nyheter/nya-medlemmar-strommar-in-7768998>, hämtat den 5 mars 2012

Svenska dagbladet, http://www.svd.se/kultur/litteratur/samma-argument-som-under-haxprocesserna_5640673.svd hämtat den 5 mars 2012

Uppslagsverk

Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/gustaf-vi-adolf>, hämtat 6/4-2012

Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/carl-xvi-gustaf>, hämtat den 6/4-2012

Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/successionsordningen> hämtat den 6/4-2012

Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/%C3%A5ret-runt>, hämtat 4/4-2012

Nationalencyklopedin, http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/svensk-damtidning?i_h_word=svenk%20damtidning, hämtat 4/4-2012

Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/hemmets-journal> hämtat 4/4-2012

Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/feminisering/168219>, hämtat 19/4-2012